Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашагlхета!

Серлало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШОАТТА, 7 АПРЕЛЬ, 1984 ШУ. ● № 42 (6920). Мах. 3 кап.

КПСС ЦК Политбюро

КПСС ЦК Политбюрос ший арглаварча заседане чlоагlдаьд Дунен халкъашта юкъерча къахьегаман цlейна — 1 Майна хетадаь КПСС Центральни Комитета Тlехьехамаш.

Политбюро заседане дийцад КПСС-е дlаоцара итоге хи 1983 шера цун составе хиннача хувцамехи дола дош. Из дош дуццача хана белгал ма даххара, бlарчча хьанйцача хlанз 18.5 миллион коммунист чулоацаш йолча вай парте мугlараш шердаларен чlоагlдаларен процесс парте XXVI съезден цул тlехьагlарча КПСС ЦК Пленумий установкашка хьажжа йода. Инзза дlахохьаш я партена юкъе дукхагlча даькъе болхлойн колхозхойн чуоаара тенденци. КПСС мугlарашка хьачуийцараштa юкъе дукха ба халкъа боахама специалисташ, интеллигенце дикагlбола викалаш, хагирхой. Дукхагlа хулаш латт материальни производства сфере чуухь кердa партийни низаш. Коммунисташ оттара дукхагlа хинпаб мехкдаьтта, кlора, газови, электронни, микробиологически, бувзама средстваш санна долча промышленноста доамъой предприятешка. Дукхагlа хул юртий партийни организацешкара хьайбаш леладераш механизаторашн. Партийна комитеташ кхетама болх чlоагlагlа лелабу керда хьачуийберавца, лакхбу цар идейно-политически правственнии сакхетам. КПСС членашен члебалла кандидаташен дукхагlа дlадех КПСС Устав, партийни вахара боарамаш кхочашделга, коммунисташа шоайла дукхагlа дlа-хьа дех дийза даргдоацараш.

Цунца цхьана, вай парте хьачуийбарая коммунисташта кхетам балараи партийни организацеш беча балха практике хlанз а кхоачамбоацараш да. Цхьайолча партийни комитетацa хаддаиза йоакхо яц промышленноста, гlишлошъяра, транспорта кертерча доакъошкарча дикалца белгалбаьннача кадрови болхлой чотагlа парте мугlараш хьалдизара, бригадаши хьайбаш леладу фермаши коммунистацца чlоагlъяра. Хила боагlача боарамe массанахьа а бац къоначa коммунистацца беш бола болх.

Политбюрос союзни республикий Компартей ЦК-аш, парте крайкомаштен обкомаштен тlадиллад нах КПСС-е хьачуийбарца бувзабенна беш бола болх тоабара, парте мугlарашта юкъе ухарашкара доагlар дукхагlа хьадехвра, парте керда хьачуухa къаьст-къаьста нах цlенагlа хоржилга lалашдаре, коммунисташта кхетам баларе дийза даргдоацар делга.

КПСС ЦК Политбюро заседане йийца а йийца къасбаьнна советски школаца реформа яра чакхъяха лерхlа практически мероприятеш. Общеобразовательни школай болх тоабара, школьникашта къахьегама тlера хургболаш кхетам баларен профессиональни лостам баларан, профессионально-технически образовани дlахо дегlайоалаяра, деша даха хьа йоаца бераштa общественни кхетам балара боарам айбара, хlаьта иштта педагогически кадраш кийчъелга оргадиихха тоабара, цар къахьегаман бытан дикагlдола хьалеш вlаштlехьдахара, хьехархойн халкъа образоване кхыча болхлойн алапи лакхдара тlаерзавь я уж.

КПСС ЦК Политбюрос йийца а йийца къоабалйир новкъостий К. У. Черненко Г. А. Алиева, А. А. Громыко. Д. Ф. Устинова Эфиопе Халка йолча военни администрацин советен къахьегамхой парти вlашагlйоллара Комиссен Председателаца Менгисту Хайле Мариамаца хиннача вlашагlкхетарийн беседайн итогаш. Белгалдаьккхад Советски Союзи Эфиопен, КПСС-о а КОПТЭ-е а берките цхьана леладу гlулакхаш дlахо дегlайхуалар, хlанзарча дунен халкъашта юкъерча хьала, империализман неоколониализмаи нишашта духьала, халкъий социальни прогресс, машар, кхерамзале бахьан долаш лоаттабеча къовсаме доархlамегlарча дешаех цар хетар цхьатарра хилар боккхача лоархlаме дола.

Политбюрос ла а дийгlа къоабалдир МНРП ЦК членаца, Монгольски Халкъа Республикий кхыча мехкацарча гlулакхий министраца М. Дугэрсурэнаца а хlаьта иштта Индонезе кхыча мехкашарча гlулакхий министраца М. Кусумаатмаджаца а хиннача переговорий хьакъехьа А. А. Громыкос баь хоам.

КПСС ЦК Политбюро заседане дийцад вай мехка арахьарчен чурчен политика цхьадола кхы дешаш.

Даьхен совгlат дlаденнад

ОРДЖОНИКИДЗЕ, 4 апрель. (ТАСС). Цlевна кийчъенна я Къулбаседа-Хlирий столица — Орджоникидзе улицаш, проспекташ, майдаш. Боалами культурен дегlаккхвлаш къахьегамхоша даьха толамаш бахьал долаш, революционни боламе, Сийлахь-боккхача Даймехка тlема шерашка немецко-фашистски гlаьрахошка лоаттабаьча къовсаме нарагlдийна хlанаш белгал а доахаш, йиллача дийцахьа денз 200 шу дизарна дувзаденна Къахьегама Цlеча Байракха орден еннай города.

Тахан укхаза партийни, советски, общественни организацей викалашца цхьана парте городской комитетен халкъа депутатий городской Советен торжественни заседани хилар деза совгlат даларe хетаь.

Дегаш гlоадьвна а болаш сийлахьа президиум хержар КПСС Центральни Комитета Политбюрох.

Заседане къамаьл дир гулбеннарашна белaме тlайнача КПСС ЦК секретара Е. К. Лигачевa. КПСС Центральни Комитета, СССР Лакхехьарча Советен СССР Министрий Советен цlерагlа деза совгlат дег тlара даькъала дийнар цо городе бахача наьха.

Города сийлахьа юбилей, аьлар оратора, белгалйоаних линача, баькъонца дока бахха хьалашка. Партен халкъо чlоагlта хьинар айдена къахьет экономически, социальни, политически даькъе КПСС XXVI съездо кийчбаь никъ чакхбаккхара. Мехка политически вахаре лоархlаме событи а хинна дlаьттар КПСС ЦК февральски (1984 ш.) Пленум. Новкъоста К. У. Черненкос Пленуме даьча къамаьло, хержар хоштa хьалхашкен КПСС ЦК аппарата болхлошца вlашагlкхийттачен цо лъча выступленешa кlоарга идеяш хьалда установкаш еннай партенен халкъан. Тахан тешаме ориентир я уж ерригача партийни кхыча [illegible]венни организацешта, къахьегама коллективашта, советски боахамен организашта.

Городо хьабелха никъ а бийша. Е. К. Лигачевa белгалдаьккхар, Къулбаседа-Хlирий столица тахан йоккха промышленни, индустриальни, lилман, культурни центр хилар. Города промышленни предприятей къахьегама коллективаша арахец мехка а доазол дахьа а шерра йоазаш йола продукци.

Е. К. Лигачевa lодийшар Орджоникидзена Къахьегама Цlеча Байракха орден яларах дола СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ, заседане дакъа лоацарашa, детташ тlоараш а йолаш города байракхах дlаделлар цо совгlат.

Заседане къамаьлаш даьча парте горкома хьалхарча секретара Р. В. Собетов, КПСС Къулбаседа-Хlирий обкома хьалхарча секретара В. Е. Одинцова, производстве хьалхалаттарашa, интеллигенце викалаша, тlемен къахьегамен ветеранаша дош делар. Даьхен деза совгlата жоп а луш, городен республикан къахьегамхоша кхы а эффективнегlа болх бергхиларах, парте XXVI съезда, цул тlехьагlарча КПСС ЦК Пленумий решенеш чакхйоахача, пятилетка заданеш кхоачашъеча кхы а доккхагlа дакъа лоацаргхиларах.

К. У. ЧЕРНЕНКОС СОЦИНТЕРНА КУЛГАЛДЕЧА ДЕЯТЕЛИЙ КХАЙКАРАЛА ДЕННА ОТВЕТ

Социалистически интернационала чуйоагlача социалистически, социал-демократически

Социалистически интернационала председатележ Вилли БРАНДТАГА

лейбористски партей кулгалхошка

Чlоагlа уйла тlаяхийта дийшад аз шун Кхайкарал. Геттара дика кхетадеш да Европерa, бlарчча хьанйцача дунен халкъашта юкъерча гlулакхашкара хьал цlенхаштта талхарца дувзаденна деш дола сагот.

Герзаш, цу даькъе ядерни дараш а, хьаделга сихлуш доагlа, тlехь-тlехьа дукхагlа кхераме хулаш латт. Цу цхьан хана ядерни герзашта доазув оттадарен уж вlезигдарен дешвех лаьца еш хиннача переговорий процесс юкъагlъийхкхай, вешта, фактаца хьахьокхачох, хоашшехьа а.

Из деррига а — цхьатарра нийсбенна низий боарам бохабаре, Советски Союзацара тlема - стратегически совле яикхара тlаерзаьча йоазаш йолча политиках хьахиллар. Хlаьта башха ер ца дий аьнна хулаш хlана доацачох мел чlоагlа сатедеш заявленеш ярах, мел чlоагlа вашар беза моттийта гlертарах къайла дохьалургдац цу политиках доала зулам.

Дикагlча оагlорахьа гlа баккханла баргбац аьнна шоай Кхайкарал тlа оаш хьакхайкадь шоана хетар [illegible] да. Баьлув, диалог хилиза ярьяц, цу даькъе, баькъар аьлча, Советски Союзаи США-ген юкъе а. Цхьабакъда, диалог цlенача дег тlара, корта боалаш, нийсхоин цхьатаррарча кхерамзлени принципаша ма яххара хургlола вlавдаш кийчъяра тlаерзаь хила еза. Гlулакхаш цу тайпара леладе лоlам а дешa а дlа даш я Советски Союз.

Цхьабакъда, США оагlонгахьара а йоагlаш йола кийчо яш цу гlулакха. Хlаьта а американски администраце, укх тlеххьарча хана СССР-цара диалог хьаштъяр яхаш тешавой а, хьадда из тlоагlдеш цхьайкха хlама дац. Цул совгlа, аз тешам практически гlулакхашца харобу. Европейски лаьттан тlа оттаеча хlара американски ядерни ракетаца кхерамеча жlакагахьа керда гlа боаких. Тlакха цо тешад ду боккъонна корта бола переговораш е, европейцашта, дерригача халкъашта сона лоархlаме дола дешаш къоастаде кийча хилара.

Цунах гуш да, гlулакх переговораш е кийча хилара хьакъехьа къамаьлаш дарах ца латтилга, валлаевеш ярах ца латтилга, ядерни герзашта доазув оттадарахи уж кlезигдарах лаьца переговораш ярга бозача наькъ тlа оттаьль духьаленаш дlаяха кийча хиларах латтилга.

Духхьал из да Советски Союзо яхар.

Тхо хила а хиннад, хlанз а да, сихдаь герзаш хьаделга юха сопадаран тlехьашнахьа юха дерзадараи, дог тийша а долаш, тlехьалаттaраш. Цу гlулакха тlаерзаь я Советски Союзо телача предложеней ерригa комплекс. Кхы меньар ца еш ерригa ядерни арсеналаш дlакъовла, стратегически герзашта доазув оттаде а дийна уж кlезигде а, Европе вlашлухьала оттадаь латтача ядерни герзий боарам дикка лоабе, космоса милитаризаци ца йита, химически герз дехка а хlалакдаь дlадакийа а — тlема кхерам дlабенкхара тlадерзадаь уж а кхыдола а гlулакхаш вахаро хьалхадоахаш да. Уж реальни да, цхьатарарча боараме шоп ду цар ерригача пачтахьалкхенийи хьашташтa, дунен халкъаша дlадехараштен сатувсараштен.

Ядерни герз долаш йолча державаштa юкъера отношенеш кара хургйолаш долча белгаларча боарамийн деха а даь уж тlадойадарен хьалъехьа барт вlаштlехьбанкха аьнна духа ха йоацеш оаха еннача предложенешта а доагlаш да из. Лоархlаме да, ядерни тlом ца хилийтара дехар ерригача ядерни державаша шоай политика юкъметта оттадар, шоай юкъмоттиг из тергал а деш кийсъяр.

Хьоахалаьча дешашта барт вlаштlехьбаккхар дерригача дунен халкъашта юкъерча хьале, советско - американски отношенешка а са́нна, боккъонца яргало ялара юкъиг а хиниа дlаоттаргдар. Цхьана къахьегаш дикагlча оагlорахьа хувца йиш яр гlулакхаш, нагахьа санна политически лоlам хилча.

Лоархlаме да дунен халкъашта юкъерча тема хьал юха оттадар — из чlоагlагlа дийза даргдоацаш хlама да. Цу гlулакха пайдана дакъа лоацалургда стокгольмски Конференцега я. Конференце лоархlами декхараш духхьал иштта кхетадеш хиларах барт вlаштlехьбаккхара тlехьа я Советски Союз, оттара хьалхарча аргlанка доаккхийча гlулакхий хьакъехьа — хьалхагlа ядерни герз тоохаргдоацаш, тlема низ вlаллаш а юкъе боаккхаргбоацаш.

Укх тlеххьарча хана Махкбузерча цхьадолча гlозарена, цу даькъе Социалистически интернационало а, дукхача социалистически социал - демократически партеша а кхайкаьй, шоай оагlонгахьара, ядерни тlема кхерам кlезигбара, дунен халкъашта юкъера кхоакхам кlаьдбара тlаерзаь кинцнативаш. Цо хьахьокх, кхоакхам кlаьдбара процесс юха а йолаялийтарца реальни безам хилар.

Цхьабакъда, шу-шегlа хургдоаш хlама дац из. Хьая лертlадакхара пайдаен саттотен гlулакхаш эш.

Тlема кхерам кlезигбер духьа, машар чlоагlбар духьа доаттабеча къовсаме ерригача пачтахьалкхенашш, машар безача дерригача общественни низацца шерен хьинарен цхьана гlулакхаш леладе кийча я Советски Союз. Ше долча тайпара доагlа из Социалистически интернационала чуйоагlача партешта а.

Сай оагlонгахьара боккъонца хьадда белгалдаккха безам ба са, герзаш сихдаь хьаделга юха къовлара, кхоакхам кlаьдберах дола дош юла юкъедаккхара, европейски дунен халкъашта юкъерен кхерамзле чlоагlъяра тlаберзабаь никъ Советски Союзо дlахо лоарзагlа ца боалийташ чакхбоахаргбола.

Шо лоархlаш вола

К. ЧЕРНЕНКО.

ЛАЬТТАНИ МАШАРЕН ДУХЬА — СИГАЛА!

«Салют-7»—«Союз Т-10» —«Союз Т-11» яхача орбитальни lилма-тохкама комплекса Дунен халкъашта юкъерча экипажега космонавташка Леонид Денисович КИЗИМАГА, Владимир Алексеевич СОЛОВЬЕВГА, Олег Юрьевич АТЬКОВГА, Юрий Васильевич МАЛЫШЕВГА, Геннадий Михайлович СТРЕКАЛОВГА, Ракеш ШАРМАГА

Аз дег тlара моаршал а дайт шуга, даькъала а дувц шо «Салют-7» — «Союз Т-10» — Союз Т-11» яхача орбитальни lилма - тохкама комплексе тlа цхьана толамe болх бе доладаларца дувзаденна.

Оаш бен бола никъ СССР-ни Индеи космически аре маьрше гlулакхашта карaерзаяра дукхача шерашка, беркате дегlаухаш хьадоагlача цхьана леладеча гlулакхех законагlа хила ма доагlара хьахиниза хlама да, цо гуччахь хьахьокх советски индийски халкъий традиционни доттагlал.

Дог тийша ва со шоа бенна боккха тешам оаш боберг ца хиларах а программо планагlа оттадьча, боккха lилмани практически лоархlам болаш долча цхьана деча тохкамехи экспериментехи шо сийлаца лоархlадергдолгах а.

Шоашта хьалхашка оттадаь декхараш толамe кхоачашдолда оаш. Лаьттан тlа маьрша юхадоагlалда шо.

К. ЧЕРНЕНКО.

ВlАШАГlТЕЙСАД!

Космически комплекса тlа болх беш я советско-индийски экипаж

ТАСС хоам

1983 шера 4 апреле «Салют-7» — «Союз Т-10» яхача орбитальни комплексах дlатессад «Союз Т-11» яха космически кема.

Вlашагlа тоесa боалам айха вlашкхоттий хьокаш иштта оперaцеш чакхъяьлачул тlехьагlа «Союз Т-11» яхача кема экипажа членаш космонавташ Малышев, Стрекалов, Шарма «Салют-7» яхача станце дlачубахаб.

Лаьттана гонахьарча космически аре «Салют-7» — «Союз Т-10» — «Союз Т-11» яхача lилма-тохкама комплекса тlа болх беш я укх сагах латта дунен халкъашта юкъера экипаж: советски космонавташ Леонид Кизим, Владимир Соловьев, Олег Атьков, Юрий Малышев, Геннадий Стрекалов, Инде Республика космонавт Ракеш Шарма.

Советски Союзаи Индеи lилманхоша цхьана кийчъяь lилман-тохкамий программа вокхl декъа лаьрхlа я. Планегlа лаьрхlад Лаьттан lалашна ресурсаш тахка, гонахьара среда lомае, космически материаловеденех лаьца эксперименташ е, медицински тохкамаш де.

Космонавташ Кизим, Соловьев, Атьков, Малышев, Стрекалов, Шарма дикача хьале ба. «Салют-7» — «Союз Т-10» — «Союз Т-11» яхача орбитальни комплекса системаш хертагlа бола беш я.

Советски Союзаи Индеи космонавташа цхьана беча балха керда оагlув хьаелла космически аре маьршача гlулакхашта карaерзаяр духьа доттагlал долча вай шин мехко айха цхьана леладеча гlулакхашка.

ЦХЬАНА ЙОЛЧА СОВЕТСКО-ИНДИЙСКИ КОСМИЧЕСКИ ЭКИПАЖАГА

Чlоагlа тоам хул сона цхьана космически никъ беш бола советски индийски доттагlий дег тlара даькъала буацаш царга дlайта моаршал хоьхийташ. Оаха барнал оал из кийчбеш чlоагlа къахьийгача вай шин мехка гражданишта. Сона къаьсга а дика хет индийски космонавт духхьашка космосе волаш. Шун никъ индийско - советски доттагlала символ а я, вlаший йолча гlоблен духьен ерригача адамийн прогресс духьен lилмани прогресс гlулакхи шин мохк цхьана конструктивно болх бе йиш болеш хилар хьахьокхаш дола тlехдаьнна доккха масал а да. Шоана тlадехка лоархlаме декхараш толаме кхоачашдечи оттара дикагlа мел дар хилар лоош довца бенха безам бар са шоана.

Гяни Зайл СИНГХ,
Инде Республикин президент.

ЦХЬАНА ЙОЛЧА СОВЕТСКО-ИНДИЙСКИ КОСМИЧЕСКИ ЭКИПАЖАГА

Инде правительствaи дерригача халкъон сона цхьана даькъала а дувц шо, дикадар хилар лоац ловца а боакх шоана, шун цхьана космически никъ дlаболабаларца дувзаденна. Чуйнна кийчо еш чlатеlа къахьегаш даьха беттaш кхоачаш хиннад шу тайпанра шо толамe сигале дахийтарца. Оаха барнал оал из никъ кийчбеш цхьана къахьийтача дукхача советски индийски гражданишта. Индена белгала исторически хlама да из. Из никъ лоархlаме событи я вай шинна а мехка юкъерча отношеней историе чухь. Цхьаькха а къаьгга масал да из вай доттагlало гlо дарца дегlаухаш дола, вай шинна а хьалъа дикачна цхьана конструктивни гlулакхаш леладеча хьахьокхара. Оаш цхьана къахьегаро гlо дергда йоглаи прогрессана.

Уйлаца шуца ва тхо космически никъ беш. Никъ маьрша хилба шун, аттара дикагlа мел дар хилда шоана шоашта тlадехха декхараш толамe кхоачашдара.

Индира ГАНДИ,
Инде Республикин премьер-министр.

21 АПРЕЛЬ— КОММУНИСТИЧЕСКИ СУББОТНИК

ГlИШЛОНХОЙ ДОШ

Ерригсоюзни коммунистически субботник хьинаре къахьегарца белгалданкхара докхий декхараш тlайцад «Чечингсельстрой» треста гlишлонхоша, инженерно - технически боахлоша, гlулакхерча нахa. Укхаза вlашагlъеллай вокхl сагах латташ йола штаб. Цунна керте латт треста управляюще заместитель Муртаев Асланбек Ахметович. Массанела а дlадовзийтад цар кхоачашде дезаш дола белхаш, уж мичахьа къахьегаш хургба.

«Цlеча шоаттдийнахьа» белха араваргва 2500 саг, царех 1500 гергга гlишлонхо гlишлош хьалъеча къахьегаш хургва. Кхыча декъашкарчул дукха оасарегlа къа а хьегаш, къахьегама цlей долча дийнахьа цар кхоачашдергда 33.5 эзар сома мах а гlишлон-монтажни белхаш, царех кхо эзар сома маьха гlишлон белхаш дергда кхоачьча материалий чотагlа. Треста чуйоагlача промышленни предприятей коллективаш арахецаргья диъ эзар сом мах бола тайп - тайпара продукци. Гlишлонхоша, промышленноста болхлоша хьинаре къа а хьегаш Ерригсоюзни коммунистически субботник долча дийнахьа шоаш даьккха диъ ахи эзар сом вlалин цхьайттагlагlча пятилетка фонда юкъехьорга.

Гlишлонхоша организацешка, промышленни предприятешка лостам беш хурга цхьа эзар совгlа саг. Цар дlайоагlаргья 330 га, дукха кlотарташ, кlир тохаргья 4400 квадратни метр долча цlеной ленашта, басарай хоьжаргда 2300 квадратни метр йолча карташта, ремонт ергья автомобильни гlишлойн наькъашта, хьагул а даь «Вторчермете» дlалургда цар 21.5 тонн типа аьшк. Уж а кхы а белхаш деш болча гlишлонхоштa тlачlоагlъяа а тайп-тайпарча участкашка болх беш я хургья треста чуйоагlача автотранспортни боахамера, УМС-ра 55 самосвал, 120 бортовой автомашина, 15 бульдозер, 20 экскаватор, йиъ автогрейдер, кхыйола техника. Цар тlа болх беш хургболча механизатораша, водителаша дош деннад шоай нормаш 140—160 процент кхоачашъе.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

РЕСПУБЛИКА КХАШКА

600 гектара тlа хьалкхоергья укх шера коартолаш Назрановски района «Знаменский» совхоза кхаш леладераша. Хьалхе а вlашагlъехкай уж леловеш хургйола звеньеш.

Царех цхьан звенона кулгалдеш ва Халухаев Идрис. Хlаьта 50 гектара тlа хьалкхоергья коартолаш цун звено а. Шоай ханнахьен дикен уж дlайийна яха гlертаза иштта могар деш ва Идрис. Баькъда, цун ма хетта сиха дlабодаш коартолаш дlаоера болх: ахархоча чlоагlа духьале ю вастаста даллача догlаша. Цо кхетаду агротехнически боккъонна дlа ма декхаре шоай ханнахьа уж дlайийна яхар мел боккха доархlам болаш гlулакх да. Цудухьа цхьа сахьат хиллал йола ха весьа ца йоаш, деш сердалонагlа болх бу трактор, лакхаш оагlача Идрисен сейлиа лелаечь цун йоl Мадинаси.

Иштта, шоашта хьалхашка латта декхараш кхета а деш, хьинар айдена къахьегарех, хlара дийнахьа 6.5 — 7 гектар коартолаш дlаюв даьш йиъйин агрегато, нормагlа дlае йоагlараш 4 гектар йолаш.

Ер тиъоалагlа шу да цу совхозе Халухаев Идриса хьаьнала къахьега. Хlаьта цхьа шу дlа а дахийтадац цкъ декхараш толаме кхоачаш ца деш. Цун къахьегам белгалбаьккхаб дукхача сийлен грамоташца, ахчан премешца, кхыча совгlаташца.

Кагийча наьха хьехамча а ва Идрис. Цун опыти гоззаш дlайиша къахьегарех цаl ва Добриев Бек-Хан.

С. СУРХОЕВ.

СУРТАШ ТlА: «Знаменский» совхоза коартолаш лелаеш вола механизатор Халухаев Идрис. Коартолаш дlабеш йоал цун агрегат.

И. ПИНЕВА суртаж.

ЛЮЦЕРНА ГИ ХУРГДА

Халкъа кицо йоах: «Даара чам хlана дуача хана хоа». Из баькъ ва де йиш йолаш дац. Цудухьа соахаи, духхьашха люцерна фу хьалкхедаьчул тlехьагlа, укх шера оаха лаьрхlар ва маьхера баьца культуре дукхагlча лаьтташка дlае.

Вlаштlехь - тlехьа дувцаргда аз. Соахка 160 гектара тlа кхеьар оаха фуна лаьрхlа люцерна, хlаьта юкъера лаьрхlача хlара гектара тlара 94 килограмм башха-дина фу гулдир. Деррига фу декхар пачтахьалкхента. Цул тlехьагlа уйла тlаяхийтар оаха мугlараштa юкъера шиъ шерагlа а юташ дlадийча, — шин хьувкъам — массаза а дувча тайпара дийначул шоази дукхагlа хулаш хилара. 80 гектар долча лаьттан хlара гектара тlара шин центнерга кхоачаш дукхагlа даьлар фу. Цудухьа, дукхагlа даьташ чу а лийта, мугlарашта юкъера йоккъаш шерагlа юташ. бlаьстан юхье кхы а дlайийра оаха 80 гектар.

Цу тайпара. кхаь механизаторах латтача тха подрядни звенос, йоаза хоарсчет юкъе а йоакъа, 240 гектара тlа фуна лаьрхlа люцерна кхееш да тхо укх шера. Тха декхар — хlара гектара тlара 200 килограммал кlезигагlа доацаш фу гулделга.

Оаха кхетаду — аттача рех дац из декхар. Цудухьа, из кхоачашдара, яхача гурахьа (аттара тlехьагlа хьокхаш йола люцерна чуйиця ма даьллиге а) люцерна дlаюрglйолча кхай тlа минеральни удобренеш тайсар оаха, шортта хий диллар — хlара гектара 1200 кубометр доархlаш (кхы дукхагlа дилла йиш яц лаьттана кlаlахара хий кlоарга ца доаллаш хиларах). lай, зуламдергаш йоайр духьа дохьаж а теха, царна яа хlама тессар оаха люцерна дlаюрglйолча дерригача кхай тlа. Хlаьта цхьоалагlа март хьатlа ма аттиче а мугlарашта пхорагlа дисковани йир. Укх денощка гексахлорановца эттара хьалхара опыленя а даьлар тхо люцернана — цу тайпара, lаьгара яьнна зуламдергаш хlалак а еш. Хий декхара хьанна харшаш а даьхад оаха, хlаьта хlара гектара тlа 200 килограмм йолаш нитроаммофос тессачул тlехьагlа аргlанара хий дулларгда.

Ха сиха йода. Цудухьа хlанзэе а дена люцерна чуоца техника, из цlеньюн кхыйолеи механизмаш тоне доладеннад тхо.

Фуна лаьрхlа дlайийнача люцернаца цу тайпара lувал деш тхо чакхдоале, оахоц тlайийца декхараш кхоачаде тхоай йиш хургья аьлла хет сона.

Мехка Кхачан программа кхоачашъеча тар ца ду кхоашиккхьара даькъа доакхагlа хайа а гlерташ подрядни звенонарча са новкъосташа — Калмов Хайдаса, Эдильханов Хьусейна а, аз а. Дийнал лаьха йолаш чlоагlа оасаре къахьийгад. Цунах тийша ва йий лакхаш хьукаыхаи кле, хlаьте дlачe, тха алалеш а.

А. КОСТИЕНКО,
Гудермесски районе «Дружба» яхача совхоза подрядни механизированни звенон звеньевой.

ПАРТИЙНИ ВАХАР: БАЛХА СТИЛЬ

КОММУНИСТО ПРЕДЛОЖЕНИ ЕННАЯР...

В. И. Ленина аьлла: «Промышленни а лаьтта леладен йолу а ерригге Росси оьшу электрически иртъ». Уж дешнаш хаддаз Грозненски электромеханически завода цхьан цехе дӀачуьйоллича. ДоагӀаш доладаьд уж укхаза. Заводо арахец мехка эша комплектни трансформаторни подстанцеш, распределительни силовой шкафаш, тролейни секцеш, дикала Знак тӀалатта эккхара ихерам боаца «В» яха коробкаш, кхыйола продукца. Къаьстта лоархӀам болаш я Кхачан программа кхочушъяра тӀа дар дукха заводо арахеца электромонтерни модельни станцей комплектни. Кердачу хьаьхьача элеваторашта, складашта, фермашта, хьаттаашта эша энерги аӀоатӀехьальннара мел дар шийна долаш я хӀара станца. Цу продукцешна лоархӀа ишичкалнтеш заказ да завода коллективнаге да.

МИШТА кхоачаьду заводо шийна хьалхашка латта декхараш, цига фу дакъа лоац коммунисташа? Уж дешаш дар 1983 шера сентябрь бетта хиннача отчетно-хоржамий собране тернам тӀабахийта дийцараш. Собране къамаьл даьча коммунисташа, бале а кхоачаш, дийцар заводо стабильно болх ца бегах. 1983 шера планаш кхоачашъяьле а, кхоачаш ца еш а шераш хьад. Масала, 1981 шера завод лоархӀанзар плановий заданех, Массане а кертагӀадахар дар коллективе партийни аьлаш чӀоагӀъе еэилга, йолча торонех дикагӀа пайда эца безилга, социалистически ях дерагӀа йоаржае а корта болашагӀа лелае а еэилга.

Коммунисташа С. М. Бебенина, А. Д. Попова, кхыгар теркам тӀабахийтар къаьхегама дисциплина коллективе тоалнза арг ца хилара. А. Д. Попова аьлар:

— Аз айса зийнад балха ха йистеяллехьа цхьабола нах балхара дӀаухилта. Цхьа аз дагарбича 5 минут хьалха завода коара араваьнна 25 саг дӀавахар. Хьагучох, миштта дисциплина йолча лела балха моттигашка болча хана а сасаре къахьегац.

Коммунисташа керттерча шоай собране миштта дийцар коллективана патриотически а интернациональни а кхетам лулга тоаде дезилга, арахецача продукце дикал лакхьелга, кхыдола дешаш.

Отчетно - хоржамий собрани хиина ах шу дала доалл. Тернальаь йай-хьогӀ коммунисташа енна предложенеш, пайда вцкй-хьогӀ царех? Цу хаттарашта жоп лулга дар аз сайна хьалхашка оттадаь керттера декхар. ДӀаволалуш ше а белгалдаккха деза: коммунисташа енна предложенеш, цар яь замечанеш укхаза ца лоархӀаш, тернал ца еш йъта йоацилга. Де дезар белгалдоаккхаш план оттаьй С. М. Островский керте латтача партбюрос. ХӀарнена хоадам болла декхар тӀадиллад, къоастальй из кхоачашде деза ха. Коммунисташа къаьстта теркам тӀабахийтаб коллективе социалистически ях йоаржалра, къахьегама сасарло лакхъяра. Яхьа хьалаш къоастадаьд.

Февраль бетта, масала, хала хьал еттар заводе. Продукца арахецара эша комплектующи оборудовани ца хилар бахьан долаш, товарни продукци 90,2 процент мара арахецанзар. Массава а тоха ца веача, кварталии план кхоачаш ца еш йисар кхерам бар. Коммунисташа тӀальожам а лоаттабеш, хӀара участке, цехе шерра социалистически ях а йоаржаль, къахьийгар коллективо март бетта. Февраль бетта ца деш дисар юхаметта а оттадеш, март беттара а квартальни а план тӀехкхоачашйир. 102,4 процент арахийцар товарни продукци, къахьегама сасарле хилар 101,4 процент. ПӀаьал дукхагӀа дар арахийца халкъа эша товараш а.

Шоашкара масал а гойташ, массийолча участкашка къахьегаш ба коммунисташ. Квартальни план хана хьалха кхоачашъяьй коммунист Х. Б. Ваганов керте латтача бригадо. ЛоархӀаме болх беш я из бригада. Цо гулъю чоалхане йола подстанцеш. Миштта дика къахьегаш я КПСС член А. М. Асатуров начальник волча участка коллектив. Цар хьаю тройлени [redacted].

Къонача болхлошта де хьехар долаш, дӀаяла балха а вахара а опыт йолаш ба коммунисташ В. Н. Резниченко, Л. Ф. Калашников, дукха а кхыбараш. Сиенни задалеш массаза дукха тӀехкхоачашъеш ба кадрови болхлой.

ЭЛЕКТРОМЕХАНИЧЕСКИ завод хьайийлай 1947 шере. Хала ха яр из. ТӀемо бохабаь моллк ногашта уреотташ мара багӀацар. ЧӀоагӀа эшаш яр мехка электрооборудовани, подстанцеш, трансформатораш, кхыдар. Ма хулла сихагӀа уж арахецар декхар а оттадаь, хьалха мастерскеш хиннача хьайир из завод. ТӀехь-тӀехьагӀа шерлуш, дукхагӀа а дикагӀа а йола продукци арахецаш хьайоагӀа завода коллектив. ХӀаьта а ала йиш яц тахан къахьегама сасарле лакха я, кулг-кара ду балхаш цӀонденна дӀалаьннад. Цхьайола оборудовани тишъеннай. 20—30 шу хьалха оттаь оборудовани хувцанза яргӀоацаш я. Завода реконструкци елга, технически кийчъелга, керда технологи юкъейоалаелга декхаш яр коммунисташа Н. П. Пятницына, В. И. Вирюкова яь предложени.

Коммунистий предложенеш кхоачашъяра завода дирекце а партийни организаце а [redacted] балхаш даьд. «В» серех йолча коробкашта обработка яра эша 5 агрегатни станокаш оттаьй. Кхы а 3 станок оттаергйолаш я. Цхьабакъда, даьр гаьнна кхоачамболаш дац. Къоастаде дезаш да завода реконструкци елга, хувцанза яргӀоацаш а тишъенна дукха а оборудовани.

Заводе кра латт кадрай дош. Оборудовани тиша я, цунга хьенска выработка а лоха я, кхаш нах балхара дӀабувл. БӀаргча проблема я формовщик, сварщик, стерженщик лоххаге. Из професси йола болхлой кийчбеш яц городе цхьаккха а профессионально - технически училища. Кхы де хӀама а довзаш, заводе балха моттигашка кийчбу из болх бе ховргйола нах. Цхьабакъда, кадрови болхлой хилац царех, халонаш нийсъелча балхара дӀабувл.

Заводо халкъа эша товараш арахецара план хьалхарча квартале 101,2 процент кхоачашъяьле а, цох кхоачам бе йиш яц, — аьнна белгалдаьккхадар отчетно - хоржамий собране. Заводо арахецача продукцега диллача халкъа эша товараш геттара кӀезига арахец. Цо 0,5 процент гаргга йара дӀалаьц. Цхьацца де дӀта да тхо, аьха мара завода кулгалхоше даь хӀама дац халкъа эша товараш дукхагӀа арахецара. ТӀехьа ца доаккхаш тоаде деза коллективо из гӀулакх а.

Дукха ба заводе кагирхой. ЛоархӀаме да царна коммунистически кхетам лулга, кьнаре къахьега уж Ӏомабелга. Цу гӀулакха эгара хьалха сарцагӀьяла езар я комсомольски организаци. Цо ший декхараш заводе дизза кхоачашдеш ца хилар дийцар отчетно - хоржамий собране, коммунисташа хьадийхар цун болх тоабелга. Белгалдаккха деза, партбюро цу дешаге хьожаш хиниклга. Комсомольски организацена кулгалде хьожаваьа вахара а балха а опыт йола къона коммунист В. А. Зверев, цун заместителалла хьожаьй инженер Т. Б. Новик.

Кулгалхой хийца бале а, комсомольски организаце ленал айденнад, коллективе цун влияни йоккха я ала йиш яц. ТӀехкьарча хана из хайра дегӀаенаяп. БӀарчача заводе 13 комсомолец мара вац. Къоначарех дикагӀбараш хьайт а беш, шерде деза комсомольций мутӀараш, тоабе беза-цун болх.

Отчетно - хоржамий партийни собране дийца а дизза дарздоацаш а цхьаькха да укхаза: бригадни хьисапе къахьегамга вӀашгӀехьдаккхар. Цу тайпара къахьегаш вӀашгӀехьбоаккхаш хилча боала пайда тахан бувца ца безаш гучабаьнна лаьтташ ба. Из хьахьенхаб мехко Ӏоальча йоккхача опыто. Уж заводе из гӀулакх ледара леладу. Заводе йолча 21 бригадах 3 мара яц бригадни хьисапе къахьегаш.

— Бригадни форма юкъейоалаяра боккъонца бола лидераш бац тха, — йоах партбюро секретара С. М. Ост[redacted].

Бригада керте отташ бола нах деналл долаш, болх вӀашгӀехьбаккхара опыт йолаш хила безилга хоьш да. Цунца цхьана, бакъда, завода коллективе лидераш хьалихе ца бича, кхачахьяра уж боагӀартбоаккхага а.

Тоае эза коллективе къахьегама дисциплина. Из чӀоагӀа теркам тӀабахийта дийцар собране. Тахан латтача хьалах из укхаза дика я ала йиш яц. Эгара нохчагӀа дар да шоашкара масал а гойташ, болх бе безача цхьаболча коммунисташа а къахьегама дисциплина теладелга. Дисциплина телхаярах партийни бехктоккхаме хьаьб коммунисташ Н. П. Казберов, Б. Ф. Шестаков. Цу гӀулакхо хьахьовх партийни дисциплина а укхаза чӀоагӀа йоацилга.

Завода коллективо доккхий декхараш тӀайийцад пятилетка дагӀлагӀча шера. Шера план кхоачашъе дерхӀ 30 декабре, планал совгӀа 30 эзар сома маьха продукци арахецаргья, аьнна дош деннад. Уж кхоачашдара, коммунисташа тийшача предложенех пайда а эцаш, беррига низ тӀабахийта беза партийни организаце а завода администраце а.

М.-Б. ЦИЦКИЕВ.

Карабулакерча [redacted] реагентни заводе [redacted] дика йоаллаш я кадрай дешашта йола йоккхагӀа йола инженер Вершовская Людмила Васильевна. Шийх керттера балха декхараш дика кхоачашдаралл совгӀа, цо хьанаре даькъа лоац общественни вахаре а. Из комсомольски пропагандист я. Экономически дешара школе лекторам дӀахьу Людмила Васильевна. Комсомолашта наггахьа политически, экономически хьалашта балара дахаре дакъа гайлаш хьайл цух.

СУРТА ТӀА: Л. Вершовская (юкъеръяр) делаьйта салоӀача хана завода комсомольцашца беседа еш я.

Х. БАЙДАЕВА сурт.

Хьалхара моттиг дӀахецац

Шоаш укх шера тӀенийца декхараш хана хьалха кхоачашдара къахьегама вахте эттача «Грозэнерго» районни энергетически управлене хьалха латтача ТЭЦ-2 энергетикаша башта - дика толамаш доаш пятилетка дагӀлагӀча шера. Электрически йоахален энерги эккхара а из дӀехийтара а хьалхарча квартала план хана хьалха кхоачаш а я, планагӀа лоагӀчуга совгӀа цар яьннай изо милион киловатт - сахьат электроэнергни вор! эзар гигакалори йоахале энерги. Оборудоване технологически режим нийса лелаярах, хьурмат доаш доагора - энергетически ресурсаш дӀехийтарах ер шу доладенча дола кхоаьд 230 тонн условни доагор.

ТЭЦ-2 энергетикаша доккхал доаш ба дахи социалистически вахьа хьалха а латташ, башха-дика къахьегама толамаш доаш бола тӀемон къахьегаман ветеранаш. Царах ва Ленина орден долаш турбинай машинист Меркушкин Алексей, турбинни вентальни цехан сменин начальникаш Белуев Степан, Моргунов Юрий, хьай машинист Бедакаи Рафик, помошникаш машинист Темирсултанов Ахьмад, мастер Самов Виктор, кхыбараш.

«Цӏоча шоттдаш», дикка кийчо еш ба ТЭЦ-2 энергетикаша. Ях бӀаь саг балха дровергга цу дийнахьа, царех дукхагӀбараш шоай массазарча балха моттиге къахьегаш хургба. Башха тӀара мукъа баьча болалонаш, гӀулакхерча нана цу цхьан дийнахьа гулдергда гонйта тонн тиша аьшк, дӀабегӀаргья 580 ган дукха кӀотаргаш.

Х. СУРУДЖАНЦ,

«Грозэнерго» корреспондентор.

Хӏама — мехка фегарча тӀема духьаларча оборона бӀун Де

ТЕШШАМЕ ЛОРАДУ

8 апреле белгалдоах вай мехка традиционни цӀей — Фега гӀоалларча тӀема духьаларча оборона бӀун Де. Цар лорадеш дола фегара доазув кховзттъа эзар километр дӀаьхьа да. Из гуш йоаца, амма ӀалаьмаӀте нийса лини йола лоамий боахьаште, тайгаш, хьссаленаште, фордаштей океанаштен тӀагӀолла. Цу лине тӀа ховна лургбац «къайлагӀа нах», лоатталургбац «дозорнеш». Амма, хьаттара а фордатӀара а бар санна, тешаме лорабу из тӀайӣнача «СССР Паччахьалкхен доазох долча» законага хьежна, хӀаьта из цхьа дайна ца Ӏеш бӀаргадайша а да.

Цун дерригача исторе чухь массаза а лоархӀаме моттиг доацаш хиннай фегарча тӀема духьаларча оборона мохи дага а доацаш цӀаьхха еча нападенех лорабара системе. ЛоархӀаме дакъа лаьцад ПВО бӀуно низ бола а тайша болх боалла а моастагӀа — СССР тайшача балхана лета фашистски Германи йохаече. Цо йохайтаиза дукха йоккхий административно - политически а экономически а центраш, эзараш йола нах баха моттигаш, лорадир варварски налетех машинашъяш, хиш тӀаре пальчаш, аэродромаш, долхача хих бувза ях моттигаш...

Майра а лорае хоаш а лорайир ПВО доаьоша вай Даьхен столица — Москва. Цар юхатехар 9000 фашистски самолет юкъе а йоаш хинна 122 налет, чуйтар 1305 самолет. Города тӀакховчаелар алхха ерригга 243 самолет, кхаь процентал кӀезагӀа ярш. Сигалара бомбаш чу а еттаи Москва лаьттан букъ тӀара дӀаякха, шига баха нах хӀаланбе лаьрхӀа хиннача Гитлера кьявача уйлаех хӀама хилаьа.

Сийлахь - боккха Даймехка тӀом лаьттача еррига хана ПВО соединенеши доакъоша чуйтар 7300 совгӀа моастагӀчун самолет, йохайир 1000 совгӀа танк, 1500 гаргга йоккха тоши минометы, хӀаьта миштта дукха тӀема техника, моастагӀчун эзар. ПВО тӀемахошта нарегӀдийначча деналерча гӀулакхий лакха нах бар [redacted] хено.

Дунен моллагӀа тӀом сецатул тӀехьагӀарча хана империалистически пачхьалкхенаша тӀема еча кийчонна йоккха моттиг хьожаю фегара хӀамаш чуеттача средствашта — ядерни герз кхоачаде лаьрхӀача дӀакхоачадергашта. ХӀанз масала, ӀалаьмаӀте йоккхий суммаш дӀаукхийт «Америка кердача герзана Ӏалашъярга». Президента Рейгана еча давленех США тӀайийцай 80-ча шерашта лаьрхӀа йола «дерригача чулоацаш йола стратегически программа», цунца дувзадена оттарг хьалха сихха дегӀаккува стратегически наступательни ядерни кердача системаш: континенташта юкъера баллистически ракеташ (МБР) «МХ», «Миджитмен», «Трайдент» яха ракеташ тӀа а латташ дола атомни ракетий хи кӀал гӀоала леле лодкаш. В-1В яха стратегически бомбардировщикаш. АТБ оалаш йола бомбардировщикаш. «Стелт» программагӀа хьеш йола тӀкьамаш дола ракеташ, «Шатгл» яха дукха цели йола космически системаш, фегарча форда тӀарча лаьтарча базашкара тӀетташ йола гаьна яхара низ боккха бола тӀкьамаш дола ракеташ. Къаьстта кхераме да хальшта «Першинг-2», тӀкьамаш дола ракеташ Малхбузен Европе практически дӀауттадеш латташ хилар.

Шеррача масштабех лелатт США дерригга чулоацаш йола ракеташта духьаларча оборенац системе (ПРО) хьаьра бӀхаш. Хоамаш ду ракеташта духьаларча комплексий кердача тайпашта, къасттадаь аьлча, космосе оттае лаьрхӀашта разработка яра балхаш дӀадолаьд хиларах. Американски президента цу «рахетешта духьаларча решеница» де лерхӀар де США йаьни таристашка духьала дакъкха хӀама а доацаш Советски Союза хӀамаш етта йиш хилийтар.

Кхетаде хала дац, космоса милитаризаци ара даькъе США военщина дага лаьцараш кхоачашхилча мел кхераш тӀаоттаргбар дерригача адамлена а ерригача планета а. Космически герз хьахьларо дувцилга а йоацаш дестабилизаци ергьар стратегически ситуацена, хӀаьта, долче, ланабергбар ядерни тӀом хьара кхерам. Цо дӀахо сихдергдар дикалга диллача керда, кхы а кхераменагӀа дола стратегически наступательни герз хьалдергаш. ПРО космически базировани йола американски система хьахьларо доьхадергдар космически базировани йола цу тайпара системаш е комплексаш хьаяр духхьал декаш дола 1972 шерара ракеташта духьаларча оборона системана доазув оттадаррах дола хоадаль ха йоаца советско-американски Договор.

СССР хоадам боллаш дуьхьала хиннай хӀанз а духьала я герзий дерригга тайпаш хьаделга сихдара. Цунца цхьана космоса милитаризаци яра а. СССР духхьал шие цхьанне декхар тӀайийцад шийна нахха ялехьа спутникашта духьаларча герз цхьаккха а тайпа космически ара запуск ца е. аьнна. Из хӀама дарца Советски мехко шийн цхьан оагӀорахьара шие моратори оттаьй цу тайпарча запускашта кхыча пачхьалкхенаша, цу даькъе США, моллагӀча тайпара дола спутникашта духьаларча герз космосе даккхалца йолча хана. СССР предложени яьй космически ара санна, миштта космосера Лаьтта Ӏочу а низ юкъеккуяьлилга дехарах договор дарах.

ТӀехьарча событеш цӀаькха а бакъду США цхьана тайпара а договор де дага ца хиларах уж духхьал гучахьа тӀема кийчо яра Советски Союзал а социалистически доттагӀлеш дерригача мехкал а тӀехьала гӀерташ хилараи. Цо, кхетадеш да, дӀадех Советски оагӀоно шийгахьара доттагӀаш дола гӀулакхаш дар, СССР хьанза ялац герзий хӀанзарча хонара системаш, цу даькъе фегарча тӀема духьалара оборона чӀоагӀъяра а.

ПВО Советски бӀу, дерригга герзашцара низаш а санна, Ӏалашбаь ба, хӀанзарча хьнарча эффективни тӀема техникацей герзацей, из да Ӏилма - технически прогрессе ерригга керда кхоталонаш чулоацаш. ПВО бӀу герзанца Ӏалашбеш тернал ду оттара чӀоагӀагӀа дегӀадахнача капиталистически мехкий фега гӀолла нападени яра торонаш.

ПВО бӀун тӀема низа кӀийле латт лакхала а лохала а шерра дешашонагӀа, лоравча объектана гаьнна долаш, моллагӀа метеохьалац дале а. дийнахьа а бус а мичахьера а фегара хьежорг хӀалакдара йолча ракеташца Ӏалашбаьча зенитни ракетни бӀух. ПВО ракеташ кхухьа авиаци Ӏалашъяь я татал сихагӀа лелача, моллагӀа хоттаме хьалаш новкъа доацача, из бола герон радиолокационни оборудовани тӀалаттача самолетаща - перехватчикашца, хӀаьта радиотехнически бӀу — радиолокационни разведка, зенитни ракетни бӀунех истребительни авиацеи тӀема действеш Ӏалашъяра декхараш толаме кхоачаде йиш йолча, хӀанзарча хьнарча радиолокационни средствашца. Управлене автоматизированни системаех, радиоэлектронни техниках, сихха лелача бувзама средствах шерра пайда ийбаро торо хулийт моастагӀчунца доаттабеча сиха лелача, динамически къовсаме хьалашка бӀун тӀема торонех бизза пайда эца.

Цхьабакъда, бӀу мола дикача хӀанзарча хьнарча герзацен тӀема техникацея Ӏалашбаь бале а, цун керттера низ ба идейни кийчо лакха йола. Коммунистически партеца советски халкъан доазув доацаш тешшаме бола, тӀема гере дика довзаш, чакхбаьннача тӀам тӀа шоай дайн даьдайн санна шоай тӀема декхар дизза кхоачашде кийча бола ӀалаьмаӀте дика советски тӀемахой. Уж дилла а кийча ба моллагӀча агрессора а тоха йоагӀача бесса хӀама тоха.

Советски тӀема доктрина оборонительни хьисапе да. Цун маӀан дика дьышхар КПСС ЦК Генеральни секретара К. У. Черненкос: «Вайна эшаш тӀема кийчо яра йола сома, вай дац хаха вай лоам кхь бахна гӀерташ. Амма етта тӀема равновеси йохайтаргъяц. ХӀаьта цхьанне а хила йиш яц кӀезига а шеко: довна дагарча авантюристий дӀохденна кортош шелдара эша средствашпа кхоачам боллаш хилийтара, вай дӀахо а чӀоагӀъергья воай мехка обороноспособность.

Николай СЕЧКИН, генерал - майор, мехка ПВО радиотехнически бӀун начальник.

(АПН).

«Фе, социализмана нарегӀдаьккхараш лорадеча тӀема массаза а кийча хила!» — ишта дешаш а йоаллаш гӀулакх ду Краснознаменни Закавказски военни округа ПВО БӀун Н-ски часта лични состав.

Задание чоалхане хиларга диллача тӀемочарна гарга эшача Ӏомалуча тренировкин на лакхьа шоай тӀема гоаьал часта сакташнен засараша. Беррига а хӀана бац аьнна бола сакхий мажара образовани я. ХӀаьта из кӀезигача лоархӀаме фактор яц: цар болх бер-и хӀанзарчун тайпарах чоалхане техника я. ТӀехдика из Ӏомаш хилча хаддийза дукхаш эмалтелна кха веза. Цудухьа хӀара тӀемахочо автоматически кийсалца кхоачашъю ерригга операцеш. Миштта кхоо цхьайолча хана моттахьа хӀама тоалле ца хилча ца йоалаш йола боача декъа секундаш.

СУРТА ТӀА: учениеш.

А. МАМЕДОВА сурт.

ТАСС фотохроника.

Ӏилманхо—кавказовед

ВОЕЗАШ ВОЛЧА КАВКАЗОВЕДА Е. И. КРУПНОВА ВАЬЧА ДИЙНАХЬА ДЕНЗ 80 ШУ ДИЗАРА.

1971 шера дика совгӀат къаьнар вай республика общественностега — Москве «Наука» яхача издательстве арадаьлар «Юкъерча бӀаьшеранашкара ГӀалгӀайче» яха книжка. Цун аннотаце тӀа белгал ма даккхара, монографи хазаьй иоккхачца цхьана вайнахски этнически бӀарча цхьа массив хувзаш долча гӀалгӀай къаман юкъерча бӀаьшеранашкарча истореран культураиш. Дукха источникаш керде а луецаш хинна тӀа аьлла ю гӀалгӀаех гучаьа долча хоамий, гӀалгӀай родо-племенной групнаш хьаьнича моттигех дола дешар тоах, терналбу XIV — XVIII бӀаьшеранашка уж социально-экономически дегӀаалара халел чоалханеи ниьь. Цу шийи тайпара дикача балха автор — деррига дунен тӀа вовзаш вола воккха кавказовед Евгений Игнатьевич Крупнов. Халахета а, шийи, юкъера бӀаргадайнадац цунна — из кепатеха арадаллехьа кхелхае автор. Цудухьа дукхагӀа а деза да вайна «Авторгара» яхача раздело, цо даг тӀара аьнна дешаш «Соа дукха тӀехьа дале е а болх кепатоийтарца кхоачашду аз, кавказоведанена хьалдаккхара, эттара хьалхарча аргӀанна гӀалгӀай халкъе хьалхашкара сай декхара.

Миштта даг тӀара дагӀа бакъдар хьаергдац ше тохкаш латта истори долаш дола халкъ чӀоагӀа дукха дезача сего мара! Боккъонца миштта хила а хиннай Е. И. Крупнов. Мехкара вьчча, Крупнов вар Къулбаседа Кавказа автономни республикашка советски археологически Ӏилма дӀадоладьр. Цун Ӏилман-тоххамий корта ба кӀаьз лахе хала йола, базача маьхе хинна дӀаэтта «Къулбаседа Кавказа ширача заманахьара истори» яха монографи. Цу тӀа хьахьоаьай Къулбаседа Кавказа халкъий къьнарье зама, автор гӀала тӀехьа гӀа боккхаш чуода гӀалгӀай, нохчий, хӀирий, черсий, балкхарой, дагестанций, кхыча нагийча халкъий ширача истореи хьайдлаьашта. 1960 шера кепатеха дар из книжка. Бакъдар волча, дӀадазача цу 23 шера ӀалаьмаӀте дукха Ӏалнай керда археологически, этнографически, антропологически, фольклорни, лингвистически, кхыйола источникаш, хӀаьта а Е. И. Крупнова керттера положенеш еувцаш цар, кхы тӀа а шертьан чӀалхий ма мара, юххера а, цар бакъъю археолога керттера выводаш, тӀаккха дикаеттар доккхагӀа хул из монографи вай мехка чӀоагӀагӀа лакха мах баь хиларга — 1963 шера Ленински премин хьональй цун автора!

Шо волча хана Ӏалаьмате дог цхьалга вар Евгений Игнатьевич. Боккъонца волча кавказца санна (г. Моздока, Тийрка йисте баьх хьалкхийнан вар из) массе оагӀоралара хоара цунна кавказски этикет. Цхьабакъда, вахара керттера маӀан Ӏилма дар Е. И. Крупнова. Цунах кхеве гӀертар из шийца болх беш мел вар, экспедицешка даьла лоацаш мел бараш. Дагадоххера гӀа аьлча, Нохч-ГӀалгӀай пачхьалкхен пединститут (50-гӀа шераш чаккхдоалаш 60-гӀа шераш доладуш), къаьсттъ а историко-филологически факультет яьккхарех дукхабараш Къулбаседа - Кавказски археологически экспедици (СКАЭ) оалаш хиина Евгений Игнатьевич Крупнова башха-дика интернациональни школа е хьакхтар. Цу экспедице хьалхаьнбоб хӀанзаре Ӏилмай доктораш Р. М. Мунчаев, В. И. Марковин, В. А. Кузнецов, Ӏилмай кандидаташ В. И. Козенкова, М. Б. Мужухоев, хӀаьта миштта М. Х. Ошаев, ер мугӀарешха даш вар, кхыбараш. Цар балхаш Нохч-ГӀалгӀайчен исторена хетадаь да, поалаккарча республикайчунца нийсдина кӀезиге тохи хилар тарра. Цу гӀулакха, хозе а хетац, белгальаккха догдоагӀа 1977 шера кепатеха араьнна «Лоаман ГӀалгӀайчен юкъерча бӀаьшеранашкара материальни культура (XIII—XVII бӀш.)» яха М. Б. Мужухоева монографи. Е. И. Крупнова лаьар бакъ кхаь, кхочуш кхиар санна хӀама, кхьаб цунех: «ГӀалгӀай историцере дукха дешаш болохьоца къоастадеш — тӀеацкьайпар [illegible] хана, цхьацца йола хан-йоккхаш а царца юкъабенна йола проблемаш лаьрхӀа монографически тохкачуя тӀехьагӀа хургдола гӀулакхь. Вешта аьлча, М. Б. Мужухоева хьенийцай къаьстта, XIII — XVII бӀаьшеранашка хьачаьцда йола гоьтта проблема, Боккъонца, бихха дена хьехтархьай на, Е. И. Крупнова зийттача тайпара.

Къоначча Ӏилманхочо Ӏимерза дуьц шийн хьехархочох, шийн балла хьалхарча керта тӀа цо язду: «Сай деза декхар лоарӀ аз са хьехархоех цаӀ, професор Е. И. Крупнов керта аьттача Къулбаседа-Кавказски археологически экспедице еррига состава дог тӀара баркал оалилга».

50-ча шерашка СССР Ӏилмай Академе археологе институте хьайийллар Къулбаседа Кавказарча а миттe Зеимахьерча а дукхала къоначча Ӏилманхошна чакхъяьккха Е. И. Крупнова кулгалдеш хиина аспирантура. Цхьа эшр цун хьехархочох профессор хил цӀе. Цул совгӀа, доккхий Ӏилман хӀамаш кхоачаьйуьлараш йерлата общественни гӀулакхаш леладдарех Къахьегама Цӏеча Байракха ордена йиш медалаш елар Е. И. Крупнова, кхоза НГӀАССР-ен Къулбаседа-ХӀирий АССР-ен сийлен грамоташ елар. Нохч-ГӀалгӀайн Черсий-Балкхарой АССР-ий заслуженни деятель аьа сийлакхьа цӀи еннар цунна. Из деррига а Ӏилманцочун хьинаре къахьегам къоебалба тӀахьар дар. Шийн 216 Ӏилман балха тӀа [illegible] йоацаш хьахьенхад Ӏилманхочо Кавказа лоаман цӀаьхха а «Кийла лоаман къоргаш» а ширача заманахьарча цивилизацени дунен тӀехьайнсс бист а ца хиннега, хьаьмаьттехи вай зама хьайоалалонаш хьалхарча III — I эзараш шерашка а лакха культура йолча кхувчах цаӀ Кавказ хининга а кавказски халкъий истори цу геттара гаьнарча зама дехи Къаьнарча Малхбоален Къулбе-Малхбоалени племенаьй залгьаьй исторически кхалаца айха дукхадаьна хининга а, хӀаьта, археологически данныешка дийлача, Къулбаседа Кавказо гӀиттара чӀоагӀа бувзамаш ле, леш хинна Къаьнаре Русь укх тӀехьарча зама гаргӀнуте цу арсенале юкъеялалга.

Е. И. Крупнова — Ӏилманхочуни гражданинаш, коммуниста а интернационалиста а сийрда сийлахьа гӀулакхаш, дешш шийн дегага хьалий деналл, [illegible] бакъду укх масалаша: г. Моздокерча цхьан уламех цун цӀи тиллай, хӀаьта из ваьчча къахьегама цӀенах мемориальни улг тезад. Моздокски Нохч-ГӀалгӀайн краеведчески музееш хьана даьттаргйолаш кавказоведа хетаь уголокаш кийчъяй. Укх апрель бетта юххе г. Майкопе XIII-гӀа «Крупнова чтенеш» хургьа Къулбаседа Кавказа археологех лакца. Цу тайпара регенальни конференцеш — мемориални хӀара шере Къулбаседа - Кавказа автономни республикашта цхьацхьолча городашка хул.

Юкхерa а, чӀоагӀа хозе а кераш белгалдаккха догдоагӀа Л. Н. Толстоя цӀерагӀча Нохч-ГӀалгӀай пачхьалкхен университета исторически факультете укх мугӀарий автора кулгалдеш йолча «Этнографи ширача истореи проблемашкахча кружокерча студентий никашца Е. И. Крупнова дагавоӀареи цун 80 шу дизарах хетаь, Къулбаседа Кавказа археологея, этнографех, ширача истореях лаьца регенальни Ӏилмай студенчески конференци кийчъеш хилар.

М. БАГАЕВ, доцент.

НОВ. А. С. ГАПАЕВ НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР КУЛЬТУРА МИНИСТРА ГӀУЛАКХА ТӀАРА МУКЪАВАЛИЙТАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Нохч - ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо сецам бу:

Нов. Гапаев Абдулла Саидович Нохч - ГӀалгӀай АССР культура министра гӀулакха тӀара мукъавалийта.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный,
1984 шу, 4 апрель.

Дика хьокхамаш

Дикача къахьегама толамашца чакхбаьккхар укх шера дӀабаха кхо бутт «Грознефтеоргсинтез» яхача объединенена чуйоагӀача Н. Анисимова цӀерагӀча мехкдаьтта чаккхдоахача завода цхьоалагӀча цеха коллективо. ХӀаьта, номер 21-2 йолча установка коллективо 26 феврале рапорт деллар хьалхарча квартала план кхоачашъярах. Царел дукха тӀехьа ца юсаш дика къахьийгар номер 43-1 йолча установка мехкдаьтта чаккхдоахараш а. Цу шин установка технологаш хӀанз къахьегаш ба укх бетта 21 апрела чотагӀа.

«ХӀара балха дийнахьа дисциплина тӀехдиеш хьадер дукхагӀеи хилийта!» яхача девизагӀа къахьегаш хиларца белгаль яьнна я укхаза боккхагӀа бола операторш Г. Цыганкова, Н. Алексеева, Т. Миргородская, Г. Савенко, М. Игнатенко керте латта бригадаш.

Къахьегама сасарле лакхъярца, продукцега дӀадодар ма хулла лохдарца дувзаденача дешашта керттера теркам тӀабохийт цу шин установке къахьегача нах.

З. АЮБОВ.

•Болхлочун уйлам

ХІаранех тийша да

Хетаргахьа, хьалха беххане цхьа дукха хургдоц шозхьаш дІа-хьа кхухьачеш шоссайлерийн транспорто гІуланх ца ешаш. Цудухьа тиша, водителашта, тІабуж болкха бехктохкий. Масала, хьанцаргба вай са болх. Со беда беш ва мовхьаш кхухьача машина тІа. Нагахьа санна дІакхьа евача моттиге материалаш, байдах хашидхьа дІакхачийта ца могаш со вуссе, са бехкагІа йохаргья предприяте е гІишлошъерий производственни раги.

Тиша шоллагІа шу да ас Нохч-ГІалгІай автомобильни транспорта территориальни объединенина чуйоагІача № 1436 йолча автоколонни водитель волаш болх бу. Тха автоколоннера еррига транспорт мовхьаш кхухьаш я. ТІеххьарча шерашка дукха хувцамаш хиннад тха коллективе. Хувцаенний машиний парк. Тхога хІанз я БЕЛАЗаш, КРАЗаш, КАМАЗаш.

Доккха да карарча шере тха коллективе хьалхашка латта декхар: 8 млн. 764 эзар тонн мухь дІабаха беза. Из декхар толлаш кхоачаш де а йиш я. Цох со тийша ва. ХІана аьлча, сона дика хов тха коллективе йоккхий торонаш йолга. Цхьабакъда, аз кхетадечох, царех еррагнех а пайда ийбац оаха. ХІаьта, се бохкло воладаь, цу гІулакхна бала ца кхачача Іелац со. ХІана аьлча, карарча шера хьалхарча квартала мовхьаш дІа-хьа кхахьаре алан тха коллективо кхоачам ца ора бахьан турча торонех бокла пайда ца ийбар да. Цудухьа царех цхьадахчарех дуцца бокам ба са.

УКХ ШЕРА хьалхарча квартале тхо декхаройла дар 2 млн. 37 эзар тонн мухь дІа-хьа бахьа. Бакъда, 1 млн. 765 эзар тонн мара дІа-хьа бахьанзар. МалагІа да цун бахьанаш?

Цхьадараш объективни да. Тха автоколонна гІулахх ду дуккхача организацешта: Аргунерча мехкарьера, Ярыш-Марды яхача карьера, «Союзпромсекскавацина», «ЧИсмабсбыта» чуйоагІача металлосклада, «Главнефтеобыта» Грозненски мехкдаьтта чудуттача базана, наькъаш тоадеча управленешта, кх. дІ. а. Бакъда, тхона бе мел мога болх Іалашбац цу организацеш. Уж лерттІа кийчъеннаш мовхьаш Іодоссадара а тІадоттара а. Масала, металлосклале яц машинаш тІагІоргйола майдаш. Цул совгІа, цигара тараш 10 тонн мара мухь оза дац. ХІаьта оаха цига дІаухийта машинаш 14 тонн мухь хьош я. Иштта естакадаш яц Грозненски мехкдаьтта чудуттача базе а. Оаха гІулакх деча организацешка хІезига я мовхьаш хьалъиййдеш йола механизмаш. Из, бахьан долаш дукха ха йоаю тха транспорто.

Цох цхьа масал доаладергда аз. Дукха ха йоаццаш, сайрийка мухь тІа а бетта, шоллагІча дийнахьа Іурра из нйца цементни заводе дІаваххар со. Цхьабакъда, аз дІабахьа мухь Іобаккха кран ца хилар бахьан долаш латташ бІарчча ди доаццр аз. Цу дийнахьа шоашта мухь дІабахьаргболга ховш хилча, хьалхе а из Іобоассабара кийчо е мегацарий цементни завода кулгалхоша? Е йоагІар, нагахьа санна цу гІулакха уж сагота хиннабаларе! Завода бехкагІа дийнахьара задаш кхоачашъяввар аз. Тахан цох дувцаргдацар аз, нагахьа санна из цхьа, нийсденна хІама мара дацаре. Халахете а, мовхьаш дІакхухьийтача а дІайдеча а предприятей бехкагІа цу тайпара моттиган наст-наста нийслу.

Тха автоколонна водителий ца вахьа йоаийтача предприятешта, организацешта штрафаш етт. ДІадахача шере духхьал цхьан металлосклада 13200 сом гІод техал. Иштта 2800 сом гІод техал Грозненски мехкдаьтта чудуттача базана. Бакъда, гІуланх хувцалуш дац, сона хетачох, хувцадала гаьна а ва. ХІана аьлча, шоашта тоха гІод цу кулгалхоша пачхьалкхан чоагІа ма тоххий. Цудухьа, цхьайолча организацей кулгалхой дукха сагота хилац шоашта гІод техча. Цар хисана мича хул из ва. Хилча бакъахьа-м дар! ТІаьнха балха дикагІа уйла е мегар цар.

ЦХЬАЬКХА цхьа хІама да цу хьакъехьа белгалдаккха лезаш. ХІара дийнахьа цхьайолча организацешка Іуйрийна еш йола «пятиминуткаш» боарам боцаш йІаьхъьлларах, шин-кхаь сахьата хІама а ца деш латташ хул тхо.

Уж шере тхона йоаланьй керда техника — БЕЛАЗ яхача маркагІа йола беза мухь кхуьа 24 машина. Царех бархІ, хІараьр 40 тонн мухь хьош я. Уж йоалаярах тхо цкъарчоа гІаддахадар. Бакъда, дукха ха яьлахьа тха хиннача проблемашта цхьаькха цаІ тІаккхийтар — цу машинашта хьабе болх Іалашбе ца магар. ХІана? Цун бахьан да карьерашка йоккха ковшаш йоахка экскаватораш кІезига хилар. ХІаьта зІамигача ковшаца цу тайпарча йоккхача машина кузова хьалъюзаш хилча геттара дукха ха йов. ХІаьта объединене тхона хьалхашка уттаю планаш-м цу машинай эгтара тІеха йолча торонашка хьежна ма йий.

Экскаваторашка тьоакаль йолаш, ца аьлча Іелац цхьаькха цхьан проблемах а. НийсагІа аьлча, экскаваторщиний бехкагІа нийслуш йолчох. Лечкъа санна ду из, тхона, водителашта, хьалхашка экскаваторщинаш «зІамигга аьлий» а хиле дІаовтт. Цар шоай бизам хилча мухь тІаботт, беде боттарг а бац. ТІаккха царга декхараш де дезача дІакхоач тхо. Сона хетачох, из дош къоаста ца диэча даргдац. Тхаяраш санна яц экскаваторщиний дийнахьара нормаш. Уж зІамагІа я. Нормаш кхоачашйича царга хІама оалаш сиг вац. ХІаьта оаха фу де деза? НийссагІа хургдар, экскаваторщикашта кхьасуть нормаш а ца телам, цар аланн оаха хьабечи тайпа хилча. ТІаккха айлургбар цар бехктохкам, дийнахьа машинашта дукхагІа мухь тІаботта безам боагІаргбар. Оалаш ма хиллара, шиннa а даьна дика хургдар из — оаха, карьероуправленес кхоачашъергъяр нормаш.

ХІаьта тахан транспортникашна партей правительствоси дІадахачарех эгтара керттердар — транспорта балха эффективность лакхъяр ма дий. Цу хьакъехьа карьероуправлене а, оаха тІуланх деча кхьча организацей а кулгалхошта цІаьхха а хьалхадаякка безам бар са «Халкъа боахаме автотранспортни средствеех пайда эцаре эффективность лаккхъяра, автомобильни транспортаца мовхьаш дІакхухьача хана приписканаш яра доаттабу къовсам чІоагІбера, доагорга-смазочни материалаш лорвелга Іалашдара» хьакъехьара КПСС Центральни Комитетов СССР Министрий Советон тІаьйдача соцам тІера ер дешаш: «...парте крайкомашта а обкомашта а, автономни республикай Министрий Советашта, халкъа депутатий краевой а областной а Советий исполкомашта, СССР министерствашта а ведомствашта а тІадиллад мовхьаш кхухьача автомобильни транспорта болх вІаштІехьбоаккхилга, нормал совгІа машинаш сайца латтар цІендаь дІадоаккхилга а, лъсса машинаш хеххар кІезигделга а, мовхьаш дІакхухьийтача а дІайдеча а предприятешна дисциплина чІоагІвелга».

УЖ ДА ТХА коллективе шийн декхараш толаме кхоачашде новкъарло еш дола цхьадола объективни бахьанаш. Цхьабакъда, дукха нийслу тха бехкагІа а. ХІанз а Іеша дац тхо турча торонех бизза пайда ийбе. Царех цаІ я тІадилла декхар дизза кхоачашдар, дисциплина чІоагІъяр. КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленум хиннячул тІехьагІа шийн болх оалангара хийцаб коллективо. ХІанз дукхагІа терхам тІабохийт къахьегамен производственни дисциплина чІоагІъяра. Прогулаш ерашца, балха тІехьъбусараша лоаттабу къовсам тІа-тІа лаьрагІа хулаш лотт. Бакъда, хІанз а хьалха да тхона тхоаш хоастаде. Масала, цхьабола водителий бийсана кьарахь а мийне, шоллагІча дийнахьа Іуйрийна балха хьабоагІа. ТІаккха, шоай лоро гучабоахаргболга а хоаш, машина ехай. Хьана бахьан а дальнне, дизача дийнахьа хІама а ца деш, автоколонне гІолла лелаш хул. Из ца хоаш бац тха кулгалхой. Цхьабакъда, хІанзалца, цу тайпара гІалат дийнта водитель бехктакхиина цаь, аьлча сона хаддац.

Хоаш ма дий, автотранспортни предприятешка запчастеш ца тоъара проблема мел яра латт. Кхоачам хилпал хьац ух тхона а. Цудухьа, чІоагІа цецаоал со, из шоашта хоаше, техникаяа во доал дечарех, кхом а ца беш из лелаечарех. Масала, цхьайолча машинаш тІа латта аккумуляторан дІаоттарь шу дала-лехьа йох, хІаьта вокхар тІара ярашa 3—5 шера. Йоха а ца йохаш, болх бу. Техника бахк бац из. Из ба кутна даал ца деча водителий бехкий. Бахкас де ца лезар, цхьанкха хІама бо-бо ха ца хетар мара дац из.

Дикача хІаман уллув водар тардалар мегийта йиш йолаш гІулакх дац. Цу хьакъехьа, цхьа масал доаладергда аз. Тха коллективе болх беш ва водитель Масленников Иван. 5 шу да цо цхьан машина тІа болх бу. Цу юкъа цига тоае езаш хиннац из. Капитальни ремонт ца еш 500 эзар километр яннь баьб цо шийна машинаца. Цо хьахьонх Иван шийн декхар, бехктокхаме а хеташ, кхоачашдеш вола [illegible]. Цхьабакъда, Иван юхе болх беш волча Битиров Байсагура леладер цунах вІалла а тара дац. Цхьа шу далалехьа шийна дІаенна КАМАЗ яхача маркагІа йола машина йоха а ль, дІаоттайир цо. Цул тІехьагІа цунна елар цІена ЗИЛ. ХІанз шоллагІа шу мара дац цо цу тІа болх бу, цхьабакъда, дукхагІйолча хана из а еха латташ хул.

ДукхагІбола автоколонна водителаш бензин, даьтта кходеш къахьегаш ба. Масала, укх шера хьалхарча квартале цу дакъе дика хІама карегІдаларах водителашта С. Астахоена, Н. Кривоносовна, кхычарна ахчан премеш елар. Из геттара а нийса да. Цхьабакъда, из гІулакх во леладеча водителий цІераш а лъхар. Масала, царех ба А. Хатабаев, Т. Хамзалатов, В. Вирюльмин. ТІаккха метаций, цІерая аьха а ца бутам, безаш совлен доадарех уж материальни бехктокхаме оза? Аз кхетадечох, цох дикагІа пайда бергбар.

Дика да ала йиш яц тха къахьегама хьалаш а. Еррига а техника дизача шера ара латт. Сона хетаргахьа, кхоале хье сед халалацар, хІаьта пачхьалкхена пайдане а хургдар. ТІехьъаьннай тха кхе лерттІа мойна хье еза ха а. Из ца хилар бахьан долаш дукха [illegible].

Веих бакха боагІа тха ремонтникех. Машина тоае запчастеш яц, яхаш, уж хІама а ца деш, Іохайцил багІача тІаккхоач со наст-наста. Іохайша ца а багІаш къамаяраш юхаметтаоттае метаций?

Сона геттара нийса хит КПСС ЦК Генеральни секретара нов. К. У. Черненкос г. Москве Куйбышевски района харжархошца вІашагІкхийттача хана белгалдаькка дешаш: «бокхло-производства да ва». Из да а да иштта. ХІаьта вайх производства да а хетам, цох дег а лелаш къахьегам воацача бокхло бокхьоца вола бокхло ва ала йиш яц! Вайх хІаране, дикагІа къамел хьег йІаьхегІа хургья вай пачхьалкхе. Доача, дикагІа дахарга да вай.

Х. МАЗАЕВ,
№ 1436 йолча автоколонни [illegible]

Доазол дехьара

ХХОХКАН КІАЬДБАРА ОВЛАШ КІОАРГА ДА

Москверча харжархоша хьалхашка дукха ха йоаццаш шие къамаьл деш КПСС ЦК Генеральни секретара К. У. Черненкос цІаькха а вертагІдаьхар Советски Союз дунен халкъашта юкъера кхохкам кІаьбе гІерташ хилар. Цо белгалдаьккхар, разрядка саццаш кІоарга хилари, хІаьта, долче, дунен халкъашта юкъерча вахарера довна дагахьарча гІозарашта лоача бесса, из дІаяккха гІертарах хІама хургдоацаш хилари. Цул совгІа, империализма авантюристски политика адамлен цивилизацена тІалатта кхерам алсам мел боаккх, соадоал адамлен ше лораяра долча низий хьинар.

Из процесс къаьгга хьагойташ лола хІама да хІанз дерригача дунен тІа болабенна хІанзалца цІаккха а ца дийнача тайпара сомбенна тІема дуьхьалара болам. Вашингтоне а Вашингтон йоацача а хетаргахьа, лерхІаш хиннаб, Европе американски ракеташ дІаоттайича пессимистически уйлаш йолаш дог дала хІама доацаш а хургья общественность, ракеташта дуьхьалара кхохкам бокаргба аьнна. Цхьаниха а цу тайпара хІама хиланзар. Хилар цунна тара а доацар: Пентагона европейски континента халкъаш мел кхерамеча боанга тІанийсадь дикагІа кхета мел ду, сонйоал Малхбузен Европе а цул доазонел арахьа а дунен халкъашта юкъера кхерамале США империски амбицена когашта кІал йалла гІертарашцара вгІазал.

Вашингтона довна дагарча политика перспектива йоацаши авантюристически хилара шенбаьхаб Малхбузен дукха кулгая ду делегаци нийха лоархІаш йола политически партеши. НАТО геро кхи а сондаккха деза яхаш хиннараш шоай хана лерхІаш бар американски ракеташ Европе дІаоттаро Советски Союз дикагІа барта а йолаергья, Женеверча переговорашка американски диктат дІатІа ца нийсача де хІама доацача а кхоачаргья аьнна. Амма уж расчеташ кІал кІийле йоацаш хилар. ХІаьта кхьча тайпара хила йиш а яцар из-м, хІана аьлча, СССР цІаккха а дерг мичад шийн кхерамзленна эцам а бьнийсхоа принцип толхаергйола хІама. ХІанз къаьгга гуш да, ВІашагІкхийттача Штаташа а НАТО гІолларча цар вгара шоашта юхе эзача союзникаша а боьхоца лаьрхІача тІехьале Іалаьмате кхераме хургйола тупикови ситуаци хоаиннехьа оттань хилар.

Рейгана администраце авантюризма тІа-тІа дукхагІа саьккйоах США шоай общественность а. ХІана аьлча, [illegible] доагІа геро алсамдаьккхад аьнна а дунен халкъашта юкъера хьал ирлаьд аьнна а ВІашагІкхийттача Штаташа тІема кийчо яра даьлье сойлен политически толами бакъка ца хилар а бонкхарг ца хилар а. Американа шийна чу а тІа-тІа кІезигагІа хул алхха Советски Союз «зуламий империя» я аларагІа из йохаргхиларах а дегІаухача дунен тІа мел хулаш дола хувцамаш дер «Москвах куаг» хиларах а, хІаьта иштта США кердача гераши Іалашгъяра наькъаца СССР бе йолла хургхиларах а тема кийча бо[illegible].

Цигтара хьадовтІаш да Рейгана администраце авантюристски наькъа тІехьаре буяла нах тІа-тІа дукхагІа хулаш хилар, сихаль герз хьадела соцадергв дунен халкъашта юкъерча гІулакхашта нормализаци еллен халкъашта тІа-тІа чІоагІагІа дагудхаш хилар. Цунна дола шено йоаца тешал хилар ООН Генеральни Ассамблея 38-ча сессе итогех, Мадридехинна Европа юкъарча совещанена юкъе даькъа лоацаш хиннача пачхьалкхений вІалий вІашагІкхетар, вІаши юкъера тешами Европа кхерамзлен чІоагІъяра а герз дІадаккхара а де дезараш къоастадара Стокгольме Конференци гульяр.

«Цу дерригне а, — белгалдоах КПСС ЦК Генеральни секретара К. У. Черненкос, — торо хулийт латташ дола гІулакхаш бухсоккаш машар чІоагІбера, сихаль герз хьадар юхатохара, дунен халкъа цхьана леладу гІулакхаш дегІаккхувлара тІадерзалургхилара догдаха».

ГІулакхаш цу оагІорахьа лостадара тахана дийнахьа латтача хьалашка шено а йоацаш, де йиш йола керттердар да ядерни тІема кхерам дІабаккхар. Дукхьал чудукхьа дар КПСС ЦК Генеральни секретара ядерни геро долча державай кулгалхой цу державашта юкъера гІулакхаш хьалдаче, массане а юкъарча нормашнек принципашнек къесвка лелалара тІахьекхаш дуь кхайкарал дерригача дунен тІи дика тІаьпар.

В. КОРТУНОВ,
(АПН)

Великобритане дІахо а еш а дерригача къаман юкъера шахтерий забастовкаш. Итташ шахташ дІаъъоаларах, дукхха болхлой балхара дІабаларех йола кІоре промышленноста къаман управлене юхахийта гІерт къахьегамхой. Цар дІадахмиттa алален хахкдайта а.

Консерваторий кабинето стечна йохае тІалаьлаьй йолкха полицейски аппарат, 10 эзар гергга «порядкага хьежараш» оарцагІа а бахьа. Къулбаседен Англе дукхха шахташ, из дерра аьлча, пикетировани юкъагІъяккха гІерташ болча полицейскена го беь латт. «Полице леладу гІулакхаш британский граждански боснаш йохае гІертаж да», — хьахайкадир мехка социал-демократически парте лидера Д. Оуэна.

СУРТА ТІА: Донкастере полицей забастовщикашна вІашагІлеттача хана.

ЮПИ—ТАСС телефото.

Машари дунен халкъашта юкъера кхерамзлен бахьан

ХАБАРАШКАРА ГІУЛАКХАШКА ДОВЛА ХА ХЬАТІАКХАЬЧАЙ

33 шу долаш сиг ца соца къамаьл деш вар. 1981 шере деш ва из Дане парламенте фольметинге — Социалистически халкъа парте (СНП) викал. Дане ховш да, Пелле Войгт ядерни кхерама а НАТО Европа Къулбаседе еча агрессивни кийчона моха чуувзара а дуьхьала хьинаре къовсам лоттабеш хилар. Компартеца цхьана моаш Къулбаседатлантически блока юкъера хьабалар хьадехаш, Европа Къулбаседе ядерни геро доаца зона хьайра тІехьа латташ, малхбузеневропейски мехкашка керда американски «Першинг-2-и» тккъамаш дола ракеташ оттайра дуьхьала я СНП.

Пелле Войгтоца къамаьл деш аз дувц цунна сайга зе деннарех: тІема кхерама дуьхьалара къовсам общественносто хьинарегІа мел лоаттабу чІоагІлу Данена блокага гІолларча бокхагІа болча партнераша еш йола давлени. Гуччахьа тІа-тІа чІоагІагІа гІерта болабенна пачхьалкхен оборони политика кІийленаш йохае, къоастелаь аьлча, машар латтача хана йола Дане ядерни геро доаца статус толхае.

— Вакъълув хьо, — раьза хул Войгт аз яхачох. — ДІадахача шера 1 декабре фольметинге дукхагІбараша кулгаш а айдаь, Малхбузен Европе американски ядерни геро дІанийсдара хьакъехьара решени тІаийцача 1979 шера декабрь бетта хиннача НАТО сессе даькъе дукхьал шийн позиции лаца правительство декхарийле яьчуа кІехьагІа, хоалуш чІоагІъелар НАТО Данена еш йола давлени. ДІадахача шера нака дІаийзвар Дани а юкъе йоаш болча массехи мехка массазара боеголоваш а йоахкаш йола тккъамаш дола ракеташ оттадра давкъера США планаш. Кхетадеш да массазарча боезаряди метта ядерни араш йохкар хІамма чоалхане доацаш а сихха де йиш йолаш а гІулакх хилар. Цул совгІа, уж ракеташ, кхьметтел, ядерни зарядаш царех ца йоахкаш хилча а шийн тІема стратегически планаш тІа Вашингтоно Данена хьожальча ролага дилалча цІена наступлени еш пайда эца лаьрхІа я.

НАТО Ракорча тІема академе совеетний вонга датски полковника Хельге Ирона дукха ха йоаццаш «Малитерт тидсирифт» яхача датски тІема журнала тІа статья лайир. Цу тІа цо дийцар, «Фегарчен лаьттарчен операцей» хьакъехьарча американски доктрина яхача бесса хилча, хІанз датски тІема самолеташтен кемашкен тІалатта декхар варда, наступательни лостам бо[illegible] хиларах «МалагІча гІуланхи дагІаргда вай Варшавски Договора самолеташи ракеташи вайцига хьахкхьарга хьежай, паьтта йоллаше. хьал а гІоаттале уж хІалакье йиш хилча?» — аьнна хеташ ба НАТО. Блока стратегаш. Йоах полковника. «кхы раьза бац эрсий хьалатарга хьежаш багІа». Цу доктринага диллача, яаду Крона, Данена кийчъяьча тккъамаш долча ракетех пайда эца йиш я, кхы лаце а теоретически, балтийски проливаш къовлара.

— НАТО из хетадалийта гІерттача бесса, хІамма а машара дагаккхоабаш яц американски керда стратеги. — Йоах Пелле Войгта. — Из я «хьалхагІа дІатоха хІама», «доазув оттадаь ядерни тІом», кхьяраш санна йолча американски концепцешта тІатохаш йола хІама. Ядерни герза уллув — цун метта а доацаш — наступательни операцешта пайда эца лерхІаш да хІанз массазарча герза хІама хІаландара юкъаьстта бокха болча технологически геттара тоаденнача тайпаех. Из да мостагІчун тыла, цун эгара лоархІамегІарча объекташта уж тІема юкъе а яхале геттара нийса хІамаш еттаре лаьрхІа.

— Уж агрессивни планаш, — йоах П. Войгта, — теркал ца еш йита йиш яц тха. хІана аьлча, уж кхоачашйича юхатохаш йола хІама тха мехка кхетаргья. Правительство йоах шийна ховчох уж планаш йолаш яц — Данена лаьрхІача тккъамаш долча ракетии яр а тха территорех наступательни операцешта пайда эцара яр а. Цунна хац цо дувцачох, кхьметтел, датски тІема чинаш долча мехка НАТО гома чу еча керда стратегера дешаш дувцача къайлагІча совещанешта юкъе даькъа лоацаш бий а. Уж къамаьлаш тешо хала долаш да. Цудухьа аз хьадийхадар цу деша хьакъехьа парламенте дебаташ еша.

Аз хет сайца къамаьл деш волчуьга, миштa лерхІа дукха ха йоацаш Борнхольм яхача датски гІайрен тІа 1946 шера денз оттара хьалха кхыча мехка тІема самолеташ Іохоавцар, аьнна, фашистски оккупанех Советски Эскаро мукъаьнийкка из гІайре тІеххьарча ханналца къаьстта статус йолаш яр. Дукхаьа [illegible] тІема контингенташ Іохувоацар кхыча мехкий тІема самолеташ. Балтийски форпоста тІа цу гІайрен стратегически положени лоархІаме хилара новкъосталь дора регионе стабильность лоаттае. ХІаьта дага а доацаш Рионне яхача аэродроме Іохоаш гаьнарча радиуса хи кІал гІолла лелача лодкашта дуьхьала къовсам лоаттабе лаьрхІа йола американски «Орион» яха самолети малхбузенгермански «Атлантик» оалаш йола самолети.

Дане цу гІулакхах, белгалдоах Пелле Войгта, нийса а лоархІаш лоалахарча социалистически мехкашта дуьхьалара провокаци лаьрхІар. Сона хет, натовски самолеташ гІайрен тІа Іохоашар НАТО тІа-тІа чІоагІагІа раьза йоацаш йолча датски оборони политикана дуьхьала яхьалхе а планагІа е лаьрхІа хиннa политически ант яр, аьнна.

— Тхо чІоагІа самукъадаьна да тІа-тІа соабоалаш латтача ядерни кхерамо, — йоах датски парламентаре. — НАТО еш йолча агрессивни тІема кийчона юкъе хиларо чІоагІъяц, мелъо тха кхерамзле. ТІема е «кризисни» ситуаци еттача датски территоре тІара ядерни геро тоха ра йола торо хила йиш йолаш яц. Из ца дой, Вашингтона ядерни академий хьалехул тхо: США-ех Данено юкъерча оккамал дехьара тхона «гІо» дайтарах йолча соглашене бокъо ду американцашта «кризисни ситуаци» еттача датски аэродромех шоашта хеттача тайпара, тхогатьара цхьакккха тІаьхожаж а боацаш пайда ийба. США кийчлуш я Европе наступательни тІемаш де, шоай [illegible] раме хІама а доацаш хІа а яхІаш. Цхьабакъда, шоллагІча тайпарча ядерни тІемах а тотальни катастрофа хургья. Вай континента тІа Іоадаьл Іалаьмате дукха герз, цу дахье ядерни дар а. Из дІадоархарделга юхазарех герз дІадаккхарен йома хьакъехьара хабараш дита а дита гІулакхашка довла деза ха хьатІакхаьчай.

Илья БАРАННИКАС,
АПН сей. корр.
Копенгаген.

ТІЕМА НАЬКЪАШКА ГІОЛЛА

1940-ча шере гуйрахьа эскаре гІуллакх де вахав Куртоев Мусайни Муса. Пулеметчикъ гаьзел а церорона, 55-ча гІаьнхой дивизе кхоалагІча полки пулеметчикий роте вар Муса фашистски Германе шийн махка Аттьаве тІом къоабьча хана. [illegible] Даймехка тІам тІа доаьа аьнаца, юхьъаьнца фашистий низ чІоагІа болаш вай эскараш гІаьхьоина [illegible] Украина, Молдави, Румыни, Болгари, Югослави, Венгри фашистех мукъабоаккхача дакъа лоацаш хинав М. И. Куртоев. [illegible] социалистически Даьхене тешаме болаш [illegible] Муса, Редакце дахарех шийн тІема [illegible] Венгри мукъабоаккхаш лаьттача тІамашно [illegible].

Хьайха чоанаш а ль госпитаене хиина, 1943-ча шера гуйрахь цигара тоаденна арааьвача денз Суворова, Кутузова, Богдана Хмельницки орденаш [illegible] йолча 252-ча Харьковски гІаьнхой дивизена разведчик вела чакхваьннав со.

Румыни, Болгари, Венгри фашистех мукъабоаккхача дукха турпала гІулакхаш вергІдоларцца цІи хова яр тха дивизи.

1944-ча шера гуйрахьа Румыне гІолла Мишколе яхача городе уллув Венгре доазон тІадаьлар тхо. Дунай хил дехье фашисташ бар, сахьагІа вай эзар дар. Венгре столица мукъаяккхаре кийчо ю ха яр из.

Хьалха фашистешна цхьана вайна дуьхьала лелаш хиннобиле а, цу хана венграш (мадьяраш оалар царех) Гитлера тІехьа тІом бе раьза боацилга гучадаьлар тхона. Цхьан венгерски дакъера къойлагІа сагенаш тха разведка мадьярашн плен хьечубаха раьза ба, аьнна. Фашистий тийша болх бий-хьоп из аьнна, тахна дакъето лодка гІан-кхиз венгерски салти а воалхиеш ютадера дукха ха алалехьа. Цу бус волаца плен хьечубаьхар 60 гергга венгерски [illegible].

Іуйрийна уж тха дивизе штабе дІабутнйга тІадиллар сонем цхьаьнха тха ротерча [illegible] чикин. Телла яахи тІиллан цІи а йолаш украинец вар из. Оаза шохе 30 километр штабе дІавигар 60 саг. ХІара юрта бахане нахе даар-малар лоре царна. Цо а гойтар тІема нех раьза боацилга.

Штабе бийса яьккха, цига тхоашта енне маршрутагІа тхоай дакъе тІехьа дехар тхо. Гоаранце дийнахьа ниьбе бийзар тха тхоай ротах дІаэнита. Секешфехерваре яхача городе гаьна йоацаш латташ яр из. Укхаза обороне яттар тха дивизи. Шоссе Секешфехервар дІа-хьа йоаккхаш чІоагІа тІемаш хилар укхаза фашисташца.

Цу тІемашка чоанаш хилар сона вору а йоазаи, 1945-ча шере 5-ча январе дар из. Отделене командир керте а волаш эргІенарча мостагІчун «язык» ва базабор тха разведикаш. «Язык» воалавара группа вокхагІа со вар. Группа аьнна а, сон яхь цкъа саги. Хьалхахьа шийна еш саперийна аьнакасьрг хоадабаь дакъхьаьна [illegible] чекх а дальна текхаш мостагІчун окопашта дІатІа а даха, цІаьхха тхо дІачулийтача окопа чу цхьанкха саг вацар. Сиха нах хьаьра а нийла, Іодьйнер цо, текхаш юкъдаха лаьрхІа. МостагІа воцаш хилча, сихе юха тІехьашка вала везаш дар разведкий закон. Цу хана гранатеш етта йолийр тхона. Цига чоанаш хилар тхона шиннa.

Новкъостана кІаьзардаьлдар тхо. Ги а волла, роте йолча ер хьевенкар Пальгуев Юре. Дукха ха йоацаш тха роте вайта къоле разведчик вар из. Ше Москвера вар. ЧІоагІа со дукхавезар цунна. Цу бус тхо разведке долхаш, лерге а вена, сога аьлар цо: «МоллагІа хІама хуле, мостагІчунна кІал ма цитталадь со, аз хьо а вуторгвац...» «Кхерамении хьо!» — аьнна, футтаравеш бегаьвахар аз из. ХІаьта цо со кІалхарвеккхар мостагІчох. Цигта кхетадир аз из бегвоекки са нийса хиннавоацилга.

Бейн яхача Дунай хи тІа уллача портови городе госпитале дІавигар со. Цу госпитале вар со, вай мохк а дерригача дукхено а Коталон цІей дездача хана.

Мелла чІоагІа невцай дукхьяьттебала а царчех хІама ийццар. Вай эскаро лилача тІемашка йоазабр Венгре шина фашистий группа а, торнена чакхьаьккхар Балатоне операци а.

Венграш чІоагІа раьза бар шоаш къортамукъбайна. Советски эскархой сий дора. Госпитале тхона концерташ уттадора, дукхабаравеш доарехоите тайп-тайпара дее хІама кхухьар, воацаш доехар. Шийца дуьзадена да вайна юкъера дотта гІал.

М. КУРТОЕВ,
тІемон къахьегамен ветеран.

ЧИЛИ. Пиночета хунто дара таІзараш делга оттадаьдале а, сатем боаца хьали комендантски сахьати юкъедоаладаьлале а, дукхача болхлоша, ахархоша, гІулакхерчанаха, дина мерте латтарашa, дешагІача вагирхоша хьалдаьдаб къаман протеста арґІаьара ди чакхдаькха аьнна Чиле къахьегамхой къаман кулгалдера, совдо баь тІа-хьехам. Дукхьана хьал манифестацеш чакхъяьннай мехка ерригача йоккхийча городашка. Чилийцаша дІадехар Пиночет кхы межьал ца еш отставке гІолга, лоархІаш болча викалех латта хьана йола правительство вІашагІйоллилга, суде следствин йоацаш диктаторски режима кабалагІанаша Іоволоза боаккха политически гІулакхашта лийцараш хьахецийта, доала демократически формаш юха оттаелга.

Карателий чІоагІа дола доакъоа гІанйдад хунто демонстранташ белхабе.

СУРТА ТІА: Сантьяго протест еча даьра доацараш.

АП—ТАСС телесурт.

Дезала кхуьрч

ДИКАЧУН ЛЕР ЙОВЦ

Тхьо шу хьалха сагото ера г. Назране вахача Курскиев Махьмада цIегIа. ЗIамига яхи бер юхе а дусаш, кхийтта вйар Махьмаде сесаг Марем. Эггара зIамагIа йоле Марет кара.яр. Пхе бераца ше цаI висача Махьмадегара белц поз ма ху бар.

ТIакхьача сагото вйе, цуи гIайгIа вгьа гарташ укар гаргара нах. «МаIача сага лелаа хала да, тхога хьалуйлар зIамагIйола йнIиг», — яха баьлар берий нохчхой. ГIайгIано вIашкавикьа вала е, денагах вохьнзе волча Махьмаде е нохчхошка а в ший йижарашка а йнIиг дIаяла тиганзар.

ТIаккха гонахьа баьлар гаргара бараш. «Хьайна саг йоалае, доккхагIдоле бераш интернате дIа е лев—йоахар цар. «Шийна IаткъАр хьадуьца хоергдолаш Марет йоккха хилча саг-м йоалаергья аз, баьгьде бераш интернате дIа-м пургдаца», — аьлар дас.

Тоьал хе яьккар Махьмада саг ца йоалаваш, ший дезалца тоергьар лахаш. Ондальлар Марет а. ХIара денна хIанз водац аьнна, школе водар из ший бераша миште деш хьажа. «ХIанз ма дукха ух хьо цу школе», — аьлча, Махьмада оалар: «Со хьалца духьал цхье да мара вацар, хIанта хIанз со дьйие а нанна а метта вах».

Баьлуяра из. Цхьамхе хIама ца эшийташ, цар хьашташ малагIаш да хьожаш, боагIаме човхам болаш леладора цо ший бераш. Цудухьа шоайгара хьехархоша а даим дика хиларца белгалбоакхар уж.

КхоннагIа саг йоалайир Махьмада. Дугурхан цуи берий нана а хинна дIаоттар. Дег тIара «мама» оал цок цар.

Бокъонца ший болаш санна, хозе кийчбеь наьре бацийтар Дугурхане мохкарий Хьанифаи Марети. Истий кхийлаб къонгаша а.

Шоашца деси даьсасагаш леладеь дика гIуллакх, шоашца хинна безам биццац Махьмада бераштна хIанз а. Маккарий каст-каста боагIа уж болча, дег тIара царца дагабуел. ХIаьта къонгаш, эггара воккхагIа воле Хьажбикар а тIехьа, бухьала ца тугаш, ший дезал а тIеха царца вах.

Дукхача шерашка плотник хинна Махьмад а хIанз салоIаш ва. Зеьха дейнадац дезал кхетабаш цо мел хьийга къа а хело а. Дика доал даь даьт дика хьуэкьаш санна, шо-шоай моттигаш дIа а лаьца, замешиа гIа боакаш, шоай дьаьхьон нанех мутIахьа болаш вахан ва цуи пхи дезалдо.

ХЬ. АУШЕВА.

Белам а белхам а

Доазол дехьара юмор

— Фу духц аьнI? — гIазахаш кинехт. — Лыпмоццара гIамаьхи лыпнех боарсхаьча мехка цкъайнхкхаш вай? Цуи лыдкий рецедаш тIа ма латтий уйI

— Из нийса да. Цара. Бакъа, рецадаро тIахе едах, ледакал, массаз хьайбала вакаьмонашца а нахьй.

• • •

— Хьа мор, хьайна санна, шийна атто хьаше вий?

— Ва, цунна хала делаш ше хIама да. Хьалхардар — хIамна дал доаьча хана хьалгIатуа аьхага, шоалагIдар — сон дуьха хIама даар баьхан дуьхан цу салыете тIахьеса ма ваьгар.

• • •

— Iа фу дуьц аьча баьхьанар ваьри йода хьо?

— Даьа лоргIа Мезе ео. Лиеце! Са хургвола хьар барагьам берыье ца хилари дог гIоздьанна хилари мара эшац сана. Нагахьа сания цунга алча ца хуле, сатем баьнан вгIазкка цIенадарах хургва из.

• • •

ТIхьастаягIча бахьанамах хIамааргчох ромала юкъе малагIа баьхаьп я. аьнна хьехтад цIхатахча критикага.

— Къаьнача романашка дог дразача беIа хIамсаго бIаьа шоатхьа иттлагIча оагIонаш къвлагIа барт бемкхац. ХIаьта хIамзарчар гIа шопаагIча оагIон тIа дIанихачвахьа, цунна бер ду.

• • •

Лоатам самаьере салеIаш ер лорага летIьаьс са хала доах аз, аьнна.

— Са хала доал Iа?— цецаьннаь лор. — Тхо делчара дар санна цIена фо да в ничадI

— Из дацвий со хуор: вйса са доала фо баргате Iехса ва со!

• • •

— Мадам, хьа Диогена тхе иаярах нирицш талвй.

— Жизарий, хьайнаьь, из. Алан со мерри нIаьмие лагаярах деш ма йола хIайа гулем.

• • •

— Хьа берага хьама маца я иегаргьар со. Марта?

— ДикагIа да хьана бийсан кхе салмьт деьлча йоагIа. Цу хана гуттара гIеазааьнна а вележана а хул да.

• • •

— Нани, — хетт шийна ма, — баьбан сайна деш Iа?

— Тоехьарча вIаьамаьнега хоичуйш я со, со нIаьнна.

• • •

МАР. — Iа сана нIаьа ма са размерагIа яц. Аз лелачуя шоаза йоккхагIа я из.

СЕСАГ. — Хаь сана. Са бийдаг-баьрагга маьре якалта продавеца дIа ца кайта йоаллар со...

Степан МХАРГОДЗЕЛИ

Кхааш ца ийдайтара

ЮМОРЕСКА

—Вай учреждене кхааш нйде гIартахов тара хет сона гIуллакх. Цунна духьала цхьа хIама да деза вай, — аьлар директора ший заместителга.

— Кхааш нйдеш моттигаш вайцига-м кинналц, — жоп делар вокхо.

— Хинна-м яц, бакъде, хила мегI. ТIаккха тIакха хургда. Хьалхе а оарцагIдоала деза вай.

Уйла а яь, заместитела аьлар:

— Лекцеш ешарал, докладеш драл соагIа кхы фу дергдаI

—Сона бакъахьа хет, отделий заведующеш тахкача, — аьлар директора, — царех кхаь эцаргбар малагIа ва, эцаргбоацар малагIа ва хьажа деза. Кхаь пуш санна кеп а оттаь. Гучаваьннар, кхы вйлакхе а ца воаккхаш, воаш вуьцаргва вай...

Эггара хьалха директора чуийхар кадрай отдела заведующи. Мишта вах а дезалга фу хьал де а хьттар. Дош ца хеттачох аьлар:

— Акча дезий хьона? ХIана, хьо отпуске вака ха хьагIаотташ латтача хана, дезала шейкей эшаргйий-хьогI...

— Акча... — тхоянагахьа хьалхьажар кадрай отделе заведующи. — ХIана дезац наI Дерра эш, бакъде...

— Юха ма гIарта, эхь е ма хега. Итт туча долалургда сога. Хьай вIаштIехьдаьнначе хана юха хьалургда Iа. Ца доале..!

— Из морг санна дуьц Iе!— аьлар цо директорга, хIаьта ахча дIа е нйцар.

— Бези ма баквлапахь, кагвн дац сога, — аьнна, итт туман лич дIакковдабир директора.

«Кхаь» дIабенначул тIехьагIа, заместитель чуийхар директора.

— ХIанз-м гучаваьлар из!

— МиштаI

— Юкалург итт туча делар аз цунна. Делла мера хац, юхахьалургдий. Бакъде, дIа-м цу сатьета ийцI.

— Мегад хIанте, цунга къаьстта хьожаш хургда вай.

Отпуске юхавача директорига конверт дIабелар кадрай отдела заведующа.

— Ер фуй хьаI

—Ери? — бе боалле конверт дIахоке кхостабир цо, — из-м Iа сона юхалургдейна ахча дер.

— Мегад, хьо мукъа ва.

Конверт хьабийллача ше денна хинна итт туча а доацаш, тхьо туча кеадир директора. Вала а ванна, ахча кисе деллар цо.

— Вай кадроеш токкамаш кIент волаш чакхаьлар! — телефон тахер цо заместителга.

ЦIаьхха веааш, цо ше волча вийхар экспериментальни отдела заведующи. Из эксперимент а лергтIа чакхаьлар: цхьа бутт баьлча цунга юхабеннача конверта чу цо дIаденнача дукхха а дукхагIа ахча доаллар. Цу гIулакха чам байзача директора отделий заведующашта (хIаьта уж итт вар учреждене) отпуске болхача хана юхалург ахча телар. Дукха хала ца хегаш дора цо из гIуллакх...

З. БАТЧАЕВА фотоэтюд.

Вай йоккхагIйола дегагIоз

Коммунистически партен вай пачхьалкхенох Iалельмате духьа хIамаш дьид Советий Iедал эттача дийна дезаш, къастта берий йоакхо ва. Цунна доле кьаьита масал да, хьмептоа, доезол арахьаре интернатий гражданскии тIоми леттача ихакьелача шерашка В. И. Ленина инициативагIа, советски правительствос наьнан берех вахар тоадаре хьанвакхье массеки декрет арахецар. Иштта хьахилер 1921-ча шере СНК берий социальни инспекцех йола положени а. Цуйна тIаделлер кьеч мецаи, тIаьхьожаш сег воацаш бераш лелийтарца, уж доа ца дерца, предприятешка, учрежденешка уж чуехадерца чьоьсам лоаттабелга.

Деррига дика мел дар — берашта, из меттахьдоакхалургдоацаш чIоагIдеено вай массе дIаэтте закон да.

1944-ча шере Сийлахь-боккхаа Даймехка тIом латташ бар 8-ча июле СССР Лаьрхьарча Совета Президиумо берах болче исташта, дукха бераш долчох да тIавоацдаь болчех ноношта пачхьалкхено деш доле гIо алсамденна, «Нана-турпалхо» яха сий дола цIи оттаь, «Материнская слава» яха орденаи «Медаль материнства» яха медала ала Указ арадаьккхача хана. ХIаьта цул тIаьхьагIа массагIа шинна уж берех нанех йоакхо яре доле масалаш.

Берий уйнахцIено лоравелга дегIадоаладече лоархIам болаш толамаш дахьад вай республико а Советий Iедал латтача шерашка.

Шерагара шерага дукхагIа хулаш латт цамогаш дола бераш чуэца йола моттигаш, шерлу деша дала за йоацача берашта лоархIа йолча учреждений сеть. Вай республике йолаш я берий санатореш.

ХIанз республике я 42 берий консультацийи поликлиникаш, 316 доаге дагка ка йоацача берий учреждене 33495 меттиг а йолаш, иштта я 720 бера дарба де моттигаш йола 7 берий санаторий.

Республикерча берашна хьоашаш 287 лор-педиатр ва, берашта 14 специальностагIа специализированни гIо ду. Берий йоакхо яре къаьстта дола масел до кастта шоалагIча горбольница хьанлаьргIоаш 310 меттиги чукхуьшаргбола берий больница. ХIаьта Старопромысловски районе безерхоашта дола соагIат да 480 бер цхьа тIаьцаргдола цига хьалхьаш латта больница.

Республика партийно - советски органаша, уйнахцIено лоряра Министерствос дIаяхо йодача хана а чIоагIа тергам тIабохийтаргба берашта медицински гIо дала дегIадоалладарах из эрадаьннa тоадаран. Бакъда, ала безам бе са, нагахьа санна, дай-нанной шоай берий уйнахцIенан хьетамца йоакхо ца хуле, берий уйнахцIено лораеллга дикагIа вIаштIехьдаргдац, аьрна.

Сенах нахье де укхаза дуьцаш дар! Вай массарна а дика хоаш да профилактически принципаш лазареш дIаэха ца дуьлийтара мел тешама хIама да. Бакъда, цхьабола секхетлаш тоьал лекха боацача дьешахоахнбоие шалкхьарла ю уж чакхьахьаро. Хозанте а, нийслу цамогаш хинна бер лораша а ца дугаш, хьона нах болча кхуваьш моттигаш. Цига гIолла лоплеше, за а йоайий, дог дезе дарба а ца хулеш, хIаьта а йоже лоре тIабекка безеш хул. Уж санна йолча моттигашка лорашта чIоагIа ниакъала хул, хIаьта цхьадолча бере могашал метта ца оттаргв а юс.

Дьаьша-нанойша дикаленийта йеш йоацаш хIама да берашта хIача нийса, боатIача тайпара бувабелга, дан режим торлалелга, закалкаш елга, дегIа тIа цIена хилеш физкультура ем уж Iомавелга.

Дай-нанной оаш дац мел де, лораш шоай дог цIена ноакъостий хилар, берий уйнахцIено когамин тIахьера хилар. Из деппизобба шо хуле, цун кагрта дегIа могаш, уйнахцIена граждане хьалкхеба.

Э. БОЧИЕВ,
санитарии просвещение республиканско цIен лор.

ТАХАН—УНАХЦIЕНОН ДЕРРИГДУНЕН ДИ

КЕРТТЕРДАР— МОГАШ ХИЛАР

Таханара дерригдунен уйнахцIенон ди уйнахцIено лоранра Дерригдунен Организаце решенегIа «Берий уйнахцIено — кхоален бериат» яхача дохунгагIа чахдакхья лаьрхIад.

Физически чIоагIен гармонически дегIаденси долаш бер тахан хьалкхедар — 2000 шера чу хассадар могаш волаш хиларга кхачара дерди дIахо йодача хенара ноакхолаш уйнахцIена хилара гарантия я.

Могаш а долаш бер хьалкхер доархIаме хIама да саго вахаш йоакхха ха вIаькъара. ЧIоагIа тоам догдоагIаш бола сага вахар дIаьхдарахи къоашал гаьна а йоахаш къона латтарахи йола уйлаш дукха оазараш шерташ хьалха хьахийнай. Адамашта хета а хийттад, хIанз а хет саг кIеанига вахаш санна (гучох из баьхьила дезал а да).

ХIана аьлча, «иит» яхача чкъаьра 300—400 шерага кхачйаца бах, гIургIаш — 300, пиле — 350 шерага кхачйаца, лаж — 1500—2000 шера, иштта кхы дIадо е.

Ерригсоюзни переписа итогегIа 1939-ча шера балача нахах 60 шу кхы дукхагIех хьадаьдарш 6.8 процент мара хилчаьбацу, хIаьта 1975-ча шера лаьрхIача 13,3 процентага кхаьчаб.

Вай мехка лаьрхIача симпозиума кхача решенегIа тахан саго вахаш йоакхича хана классификаци е йоал я вай: 45—59 шераш дааьнача нахах юкъерча ханара, 60—74 шераш даьнарех ха яла нах, хIаьта 75 шу е дукхагIа даьнарех къоавой оал. Сага вахар дIаьхдаларца цхьана йаьхлургья къа ца луш йоакхха ха а.

ТIахьестагIа бIаьшере йоллуш Грузе вIнхезача физиолога И. Р. Тархнишвиле яздаьд «Тхо чIоагIа теш 100 шерал хьалха хала сага эхь хетаргдола ха тIоттаргхилар».

Са доалаш мел долча хIама ниц бу малхдаларгара дIадоалий Iоакалга кхачвалца, хIаьта адамлено къовсам лоаттабу из ниц царь, нийсен бIаьхен хилара тIехьа.

120—150 шера а дукхагIа а ваха торо я сага, нагахьа санна ший вахар по хьалкхалца нийсдой. Са мел доалача хIамашта юкъера сага мара Iоакалца лоаттабеча къовсаме ногIала магад. Iалмо дIахо дIайодача хана шийне хьалхаштна оттадаь декхар да вийх хIаравар шоллагIча бIаьшерене вахаргйоза гIуллакх вIаштIехьдоакхалга. Сага уйнахцIено лоранра цунца цхьана цуй вахар дIаьхлара дукха хIама ду медицино вай республике а. Вахара из лоархIачагIа йола оагIув вIаштIехьальккхар а Советий Iедал да. Революци яла хьалха Нохч - ГIалгIайчен доазон тIа 10 частни больница мара яцар, юрташна бахача наха ерригача Нохчийче — 2 лори ГIалгIайче — 1 фельдшери мара кхы лораш бацар. ХIаьта аптекаш иIалла а яцар, болчарех цхьа медицински болхло вацар нохчийи гIалгIайи къамах.

Вахача наха юкъе, къастта юрташка, шерра даьржа дар туберкулез, бруцеллез, трахома, малярия, хIаьта вIаьхха даржаш хиннача холара, оспа яхача лазарашна эзарней вахар хоададора.

Халкъа медицина а дарбанчаш а бар вайцига, бале а йоагIача медицинé дечох кIезиг - дукха гIо дулуш бацар уж лазар кхийттача.

Социальни инфекционни лазараш Iалаьмате дукха даьржа хиларо нохчийи гIалгIайи къам цIендаь дIадала метташ бола кхерам тIатоссар.

Адамаш геттара дукха доаре, къаьстта бераш а доаш. Нохч - ГIалгIайчене хIара ехелагIа дола бер, хIаьта шерага ца кхоачаш хIара кхоалагIдар мара. Сага лахха йоакха ха юкъара лаьрхIача 32 шу мара яцар.

Октябрьски революце ламагара хийцар вай вахар, торо елар массане а мах боацаш лайда ийбе йиш йола медицина хьалхоакха а из дегIайоалаеа.

ХIаьта геттара сиха дегIаяха доладелар Нохч - ГIалгIайчене уйнахцIено лораелла Саьлахь - боккха Даймехка тIом чакхбаьннача тIехьагIа. Лораш дукхагIа хила баьлар, хьаяла йоладелар керда медицински учрежденеш, юрташка бахача наха медицински гIулакх дарб методаш формаш тоаялар.

ХIара шера дукхагIа хьалхьеш латт вай республике бахача наха лаьрхIа стационарни больницаш, цига уйнахошка хьожилга тоалуш, ди тIехьа дикагIа хулаш доагIа.

Нагахьа санна хIанз вай республике халкъа уйнахцIено лоранра хьокхамаш массайтта шу хьалхарчарца нийсдича вмах воакхаш дола хувцамаш хинад.

ХIанз вай республике болх беш 3000 лор ва, цу даькье эзарнел совгIа бераш нохчийи гIалгIайи болаш. Юкъера медицински болхлой 8000 сог ва, царех кхо эзар совгIа нохчийи гIалгIайи ба.

Республике цамогаш бараш тIаэца йиш йолаш больницашка 12000 маьнги ба, хIаьта Советий Iедал эттачахьа нах боалга 4-за кIезигденкад. Бераш деш хилара геттара бокъа теркам тIаухийтилга гуш да из 10-зза совгIа кIезигдена хиларах.

Дарба деча учрежденешка материально - технически база тоалуш йоагIа тIехь-тIехьагIа.

Грозне, Урус - Мартановски, Назрановски, Шалински районашка дика хьалъеш латт уйнахцIено лораяра эша керда объекташ.

Медицински гIуллакх делга дикка тоаденнилга ха хала дац вай республике сег вахаш йоакха ха юкъера дIалаьрхIача 70 шерага кхоачаш а кхы дукхагIа а хиларга хьежача, вешта аьлча, Советий Iедал отталехьа хиннача шоза вIаьхъеннай из. СССР-е къоаной дукхагIа болча моттигех цаI а хинна дIаэттай Нохч - ГIалгIайче.

Вай республике уйнахцIено лорарга болча учрежденешка 28 совгIа специальностагIа лакха квалификаци йолча лораша медицински гIуллакх ду уйнахошта. Тахан республике нах бала цхьа моттиг яц медицински болхлой боацаш.

Нохч - ГIалгIайчене уйнахцIено лораеча доакха толамаш хьакхиппад эггара хьалха вай парте Ленински къаман политика нийса леларр, вай общественни вахара укхад советски социалистически хилар бахьан долаш.

Геттара дика дегIаух республике туберкулеза духьалара, кардиологически, хирургически, наркологически, педиатрически, иштта кхыдола специализированни медицински гIо даре тейпаш.

ДIахо йодача хана халкъа уйнахцIено лораяра йолча комплексни программаца дуладенна цхьайтталагIча пятилетке нерда объекташ хьалъе, медицински гIо делга тоаде, лакха квалификаци йола кадраш нийчбе лаьрхIад.

УйнахцIено лораяра йолча учрежденешкарча медицински болхлошта юкъе дика даржаш латт хьехамчал. Медицински болхлоша айхха дакъа лоац республика общественно - политически вахаре, уж ба лектораш, агитатораш, политинформатораш.

Республикерча медицински болхлойх 300 гаргга саг хаьржаш городской, районни, юртий Советий депутаталла.

Коммунистически партен правительствос лакха мах хоадабаьб Нохч - ГIалгIайчен медицински болхлой: 80 гаргга лоре РСФСР-ен Нохч-ГIалгIай АССР-ен заслуженни лор яха сийдола цIи хьожаьй, 300 совгIа сага «Отличник здравоохранения» яха значок, пхьа эзар совгIа сага Советски Союза орденаши медалаши еннай.

Нохч - ГIалгIайчен медицински болхлой дIахо йодача хана шоай низк хьинари ца кходеш къахьега дага ба халкъа уйнахцIено лораечеи из тоечеи. Оаха тхоашта мел могаре мел хоаре дерга саг Iоакалах вакхара, из лазарца дувзаденаче Iадалахи белехи лораеш, цун къахьега торо хулга дукхача шерашка дIаьхлеча.

В. КИНДАРОВ,
Нохч - ГIалгIай АССР уйнахцIено лораяра министра заместитель, медицински Iилмай кандидат.

Вай шу совгIа ха мара яц вежарашка йолча Къулбаселахьарийчен республикера къона лор Тулатова Ирина город Назране терапевталла болх бе ена. Амма, наькъ бозам тIабаха а дика лор хиларах тарра йоза советски кхалсаг ше йолга дIахайта а кхийнад цун.

Цунца цхьана болх беш я медсестра Харсиева Хьава. Цу шинне участкера уйнахой дог тийша хул шоашта доагIаш дола квалифицированни гIо дергхиларах.

Шоай участке цаI цамогаш хилча оарцагIбаьлеи цуна эггара кхоачарагIа болв нах хилеи тIаот уж къона ши кхалсаг. Цудухьа поакъа хийттача а даим царна барках кхаш хул цар дарба даьраш уйнахой гаргара бараш. Йаккарий санна шоайла Iимераа, безама болча цар безаме тIааци шоаш болча боагIараша.

СУРТА ТIА: уйнахой тIаэца кийчлуш ба И. Тулатовай Хь. Харсиевай.

И. ПЛИЕВА сурт.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

Барт эгIар — ираз довр

ДIаделча шера кхензаберий гIуллакхашта йолча инспекце зевелени ера Назране вахаш волча Измайлов Бахьаудинагара. Цу тIа дехар, ший воший хиннача сесага Измайлова Светас берашта шийгара во масал гойташ хиларах, цунна доагIа тIаIазер дар.

Кхы а воагIа яр Светай хиннача мара Измайлов Iаьлас (1981-ча шере къаьстаб уж) хьаьь зевелени.

Из тахкача, гучадьлар г. Назранерча берий беша болх а бец, цхьаккха хIама ца эшийташ кхалсаг ший диъ бер а кхоебаш яхаш йолга. Цхьакха да сатийна ца хутар, из фуд аьлча— 1981-ча шера кхий бераш а долаш ший сесаг йитай Iаьлас. Цу хана даьх цхьа берашта уллуа вахе, царна доацар-хилар фуд хьажа хIама доь дац, е Iаьлас а е цун гаргарча наха хьадоахар цар уж, хала хьем дергда уж! Лакхахьа дийцанох гуш да, Измайлов Iаьла бешха берий гIулакха сагота ца хилар. Бераш кхедача шоай бокьонел соагIа, декхараш а кхетада деза даьша-нанеша, цу тIа царца бокъа безам хила а беза. Iаьлийн цун гаргарча наьхан из безам боацилга гуш да 3 шера шоай берашта аьттехьа уж бахе боацаше а.

Дай-нанной бекхагIа бераша Iорьхам беш гIулакх вайна юкъе долаш хилар хьегойташ да ер масел а. Барсуке вахаш ва диъ бер а долаш Торшхоев Муса. Цу берий нана яй, Мусеи цун сесаг Фатимаи цхьанакха а болх беш бац. 1983 шера кьабере цар поалахоша завелени айтар тхога дас, кхьаракхаш малаш чу а ухеш, эттеш, арадоахаш леладеча цу хьадоахар цар уж ... дала малагIа дехар цIена кхелца хьадаш, къаьнегам безаш да. Лоалахоша, хьехархоша могаду бераш. Кое-карта мел дар деш, шоай хзуцм бала бале а, тIаро тIа ца боллийтаж хьадоагIа берий. Цунах ту вайна цхьайолча хана дааьша-нанеше дала дезе дийх масал берашна шоашкара царна гойташ хилар.

зал лелаь хилар. Цар йоахар: «Кхы цар тхоаш ца а дагI, оаха милици йийкачул тIехьагIа, дас мезагIа заявленеш язьйитай тхога юрта Советe «Дай тайпан цIера тIара дIа е дела тхо, интернате дIа а лев», аьнна.

ХIаьта Торшхоева ше а язьяьй заявлени. Цу тIа яздур «берашка кхачое со раьза ва, шоашта йоача дига уж, аз расписка деннад кхы цабрие куаг тIехьоргдоацаш. Цудухьа шоашта лоача бахе муьлха бе уж, со цар сатийна витача».

«Сатийна витача...» Темашийна хIама да из. Сатем вIалла хила йиш а йий даьа нанни карта чу шоай берий уйла йоацаш, цар йоакхо ца эш. Шийна гучаре дIадахьа интернате дIадаьча, кхы сагота вац Муса церех фунагIа хуле а. Къаьнна, кIаьанче, да ва со, соаш гIуллакх хIама дац, иштта тIехьа ... [illegible]

Вай бийцараш дай ба, бакъда цхьаккха тайпа е хул. Масала, шин бера нана (царех цIй нанигаз дойлар да) 3 цхьаннатьа болх беш йоца Кочепаевская Наташа. Цо кастхаста кортгга бокхбу маларш а малащ, аморальни гIуллакхаш лелаву.

Токхам бина гучадьннад, хулешах даьча кхелетарий цттанах, цуд дакъа вIаштIехьа боацача дезала хьалхийна хилар. Дезал хьаллкхеба IаьлаьIаьмаче дошкса зулам деш хIама да да е нана малар мелаш а ца доагIа гIуллакхаш леладеш, шоай даххараш доагIача бесса кхоамаш ца дош хилар. Дезала эгара дикагIа [illegible]

М. БУЗУРТАНОВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

7 АПРЕЛЬ
II ПРОГРАММА
15.25 — «Наьна уйнахцIено лораеш» (нохчий меттала).
15.45 — Фильм.
15.50 — «Телевизиони хьаьхаьцIа».

РАДИО

7 АПРЕЛЬ
6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
[illegible]
8.25 — «Юртара вахар» (нохчий меттала).
10.15 — «Общественное мнение» яха радиожурнал (гIалгIай меттала).
10.35 — Музыкальни антракт.
11.00 — «Мозаика» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
11.30 — «Дешаш — тIехьарна из вахар». Очерк (эрсий меттала).
12.00 — «Сапьтара минуташ». Литературно-музыкальни композици (нохчий меттала).
13.00 — Реклама.
15.15 — «Социалистически яха дневник» (эрсий меттала).
15.30 — «Музыкальни почта» (гIалгIай меттала).

8 АПРЕЛЬ
7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.22 — [illegible]
[illegible]
16.00 — «Школьный глобус» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
16.30 — «Къона тIехье» (нохчий меттала).
18.00 — «Илланца деттагIал дейчарна» яха концерт (нохчий меттала).

Хаоттам

Тахан республике гIоллен Грозней морхаш а йолаш, йочан а йоацаш, IуйрИна цхьайолча моттигашка дохк а доалаш, малхбоалехьара секунда 8—13 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 10—15, Грозне 12—14 градус йоалаш хилен тарту. Кхоанен ломмен моркаш а йолаш, йочан а йоацаш, фегара температура бийсана 2—7, дийнахьа 10—15 градус йоалаш хилен тарту.

Метеостанция.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-37; редактора заместитела — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделаш: партийни вахара — 2-54-04; промышленностен транспорта — 2-65-01; юрта бахамна — 2-47-84; культура — 2-84-75; кехаташ — 2-85-64; корректорска — 2-98-68.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-37; заместителя редактора 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделы: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-84-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-98-68.

Газет арадуйла шинарех, ерси, шоттен деношка

СФ00076. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1591.